

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 16. elokuuta 2010

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 8 55. vuosikerta

Pyhäjärvi-juhlat näyttivät karjalaisuuden parhaita puolia Kouvatsalla

Enkkuan koulupiiriläisiltä stipendin saanut opiskelija, kansantanssin harrastaja **Emmi Pilhjärta** Lappeenrannasta tuli Pyhäjärvi-juhlille ensimmäistä kertaa mumminsa, 86-vuotiaan **Aili Pilhjärtn** kanssa. Kouvatsalla pidetyt juhlat houkuttelivat mukaan myös muita ensikeräisiä, toisilla taas oli takanaan jo kymmeniä käytyä pitäjäjuhlia ja paljon vanhoja tuttuja. Perinteiseen tapaan järjestetyt kaksipäiväiset juhlat houkuttivat liikkeelle noin 400-henkisen juhla väen. Juhlita lisää sivut 6-11.

Kesän myrskyt raivosivat myös Karjalassa

Laiturin kappaleet löytyivät myrskyn jälkeen ja korjaajien Antero Pärssisen, Timo Pohjolan ja Markku Luukkasen onnistui korjata todennäköisesti uusiksi menevä laituri lähes ehjän näköiseksi.

Pärssisen sukuseuran nelipäiväisestä matkasta 3.-6.8.2010 tuli unohtumaton. Näimme tuoreeltaan myrskytuhoja linja-autoreitin varrella Pyhäjärveä lähestyessämme ja jouduimme silmäkkäin Veera-myrskyn kanssa. Tuhoja alkoi näkyä 20-30 km ennen Kiviniemeä. Astaksi nimetty myrsky oli siellä täältä niittänyt metsään laikkuja kaataen puunrunkoja kuin ruohonkorsia.

Vaikutelmaksi jäi, että Pyhäjärveä lähestyttäessä myrskyn runtelemien puiden määrä kasvoi. Kun käännyttiin Pietari-Käkisalmen tieltä kohti Taubilan aluetta, metsässä näkyi niin kaatuneita kuin konkelolle jääneitäkin puita runsaasti siellä täällä. Näistä järkyttävistä näkymistä tuli tuttuja liikkeessämme eri puolilla Pyhäjärveä neljän matkapäivän aikana.

SIVU 2

Veera-myrsky syleili rajusti Pyhäjärveä Musakan rannalla. Kuva: Katri Luukkanen.

16. elokuuta 2010

Karjalakesä

Päättymäisillään oleva vuoden 2010 kesä jää mieleen karjalakesänä. Siitä kiitos YLE:n Radio Ykköselle, jossa karjalainen kulttuuri ja karjalainen perinne sekä elämänmuoto olivat hyvin esillä koko heinäkuun ajan. Joidenkin mielestä hieman liikaakin.

Karjala on alueena hyvin laaja, mutta kun radio-ohjelmien kohteena olivat menetetyn Karjalan kannaksen asukkaat ja heidän muistonsa, niin asiaan oli tietysti hyvä. Meillä useimmilla on muistissa sodan jälkeinen aika, jolloin Karjalasta ei saanut puhua sanaakaan julkisesti. Saati, että joku olisi tunnoistaan puhunut radiossa.

Musiikkiohjelmat keskusteluineen olivat laidasta laitaan niin hienoja, että saivat tulla vielä uusintoina. Musiikki ja laulu olivat Karjalan kulttuurissa todella tärkeällä sijalla. Sortavalan ensimmäiset laulujuhlat olivat jo 1896 ja toiset 1935, jolloin niihin osallistui yli 20 000 henkeä. Kaupungissa, jossa silloin oli asukkaita vain n. 4000.

Viipurissa oli Viipurin Musiikkiopisto, josta valmistui lahjakkaita muusikoita. Opistossa oli lisäksi lasten orkesteri, lasten baletti ja ooppera. Viipurin Kirkkomusiikkiopisto, johtaja Emil Sivorin koulutti monia nimekkäitä urkureita. Hän oli myös merkittävä Karjalan ja Savon kansanmusiikin kerääjä.

Lisäksi Viipurissa toimi Viipurin Musiikinystävien Orkesteri, jonka taiteellisesta johdosta vastasi kapellimestari Boris Sipro (Sirob). Kapellimestareina hänen lisäkseen toimivat hyvin nimekkäät säveltäjämme Armas Järnefelt, Leevi Madetoja ja Toivo Kuula. Esiintyipä itse Jean Sibeliuskin kapellimestarina pariin kertaan johtuen mm. oman teoksensa toisen sinfonian.

Yleisradion vanhat äänitteet olivat todella mielenkiintoisia. Ihan itkettävän ihanalta tuntui kuunnella, kun 15-vuotias lahjakas viulisti, Viipurin Musiikkiopiston kasvatti Heimo Haitto palasi Lontoosta voitettuaan Kansainvälisen viulukilpailun ja totesi toimittajille: "Kyl mie aluks vähä jännitin, mut kyl se siint sit lopuks män oikei hyväst".

Karjalakesä oli toki muutakin kuin radion kuuntelua. Karjalaisten pitäjäjuhlat ja sukujuhlat aloitettiin jo kesän alussa ja ne jatkuvat vielä pitkälle syyskuuhun.

Meidän oma pitäjäjuhlamme oli Kauvatsalla, jossa Muistojen illan koko tilaisuudesta ja musiikkipitoisesta ohjelmasta vastasi teol.tri. Juhani Forsberg. Papin viran lisäksi Juhani voisi toimia muusikkona. Nuorena opiskelijana hän tuurasikin yhtenä kesänä Kauvatsan kanttoria.

Forsberg totesi puheessaan, että Pyhäjärvellä esiintyi monia herätysliikkeitä, joilla useimmilla oli omat virsi- ja laulukirjat. Nyt muisteltiin näiden herätysliikkeiden muutamia keskeisiä virsiä, joita hän oli monistanut kirkkokansalle. Ja sitten me laulettiin, oikein sydämen kyllyydestä. Viimeisenä veisattiin Ukko-Paavon virsi ja sehän oli kuin päätössaarna. Säestyksestä Forsberg huolehti tällä kertaa pianolla kirkon etuosassa.

Tuntui todella ihmeelliseltä, miten hyvin ihmiset Kauvatsalla osasivat ne virret. Laulu soi mahtavana kirkon holveissa. Monet totesivatkin, että olisivat laulaneet pitempäänkin, mutta ajalla on aina rajansa.

Musiikilla on valtaisan hyvä vaikutus meihin ihmisiin. Me karjalaiset sen tiedämme, olemmehan Karjalan lapsia laulavia. "Musiikkia ei ole olemassa ennen kuin se esitetään", sanoo Benjamin Britten.

SALME RINTALA
Pyhäjärvi- Säätiön
hallituksen jäsen

*Niinba miull on virtosii
niinkui seinän birtosii
vielbä miull on viisi virttä
viisi virttä virkkamatta
kokonaista kolme virttä
kolm on ilman koskematta!*
LARIN PARASKE

Asta ja Veera riehuivat Pyhäjärvellä ja pitkin Kannasta Muistomerkit säilyneet tuhoilta

Pyhäjärven kirkkoahon ja hautausmaan alueen kaikki muistomerkit olivat säästyneet kaatuneilta pulta. Tehtäväksemme jäi vain suurehkojen männynoksiin keräily sankarihauta-alueen aidan sisäpuolelta. Vanhaa tapaa noudattaen laskimme muistomerkillä ryhmän kukat ja siivosimme kuihtuneet kukkalaitteet pois.

Ortodoksisen hautausmaan alueella oli kaatunut sieltä täältä runsaasti puita. Niiden keräily tulee olemaan erittäin vaikeaa tiheästi sijaitsevien hauta-aitojen ja erilaisten hautamuistomerkkien välissä. Jotkut haudoista olivat jo nyt pahoin runneltuneita.

Kirkon kellotapulien paikalla oleva, suomalaisten pystyttämä muistomerkkiä ympäröivä valkoinen puuaita on takaosaltaan vaurioitumisvaarassa. Muistomerkkin takana kaatumaisillaan olevat pari mäntyä saattavat konkelolta maahan rojautuessaan vielä vaurioittaa aita. Puiden kaadon päälle enemmän ymmärtävät arvioivat, että aidantakaisia konkelopuita on erittäin vaikea saada alas ilman tuhoja.

Hassinmäki, Enkkua, Saapru

Pahimmat kohtaamamme metsätuhot tulivat vastaan ajaessamme Konnitsaan Hassinmäen männiköiden halki. Hassinlampien kohdalla nousimme oikein autosta niitä ihmetelemään ja valokuvamaan. Kyse ei ollut muutamasta kymmenestä vaan sadoista männystä, jotka olivat joko pitkin pituuttaan, toiset katkenneina muutaman metrin korkeudelta ja toiset taas jääneinä pahasti konkelolleen. Osa puista oli sinnitellyt pystyssä.

Ajoimme Veera-myrskyn jälkeisenä, kolmantena matkapäivänämme Pyhäjärven ympäri. Metsätaipaleilla tuli vastaan jo tutuksi käyneitä näkymiä, tuhoutuneita metsälämpäreitä. Jopa niilläkin kapeilla rantakaistaleilla, mistä muistamme lehtometsiköiden tervalepät, lehmukset, saarnit, tammet, tuomet ja koi-vut taipumassa kosteilla pientareilta idyllisinä kohti järveä, niihin lehtoihinkin myrskyt olivat jättäneet tuhojälkeään.

Musakalla puita nurin, sähköt aggregaatilla

Musakan Antin ja Leenan elinkeinoon, Pyhäjärven Lomaranta-hotellin pitoon myrskyt jättivät sel-

Osa Hassinmäen myrskytuhoista oli juurineen kaatuneita, osa katkenneita, osa konkelolleen jääneitä puita.

laiset haavat, joista paraneminen vie aikaa. Venäjällähän ei vakuutuskiakaan tunneta. Sähkövirtaa ei vaurioituneiden linjojen vuoksi saada arviolta useisiin viikkoihin. Kaatuneiden puiden korjaaminen Kannaksella voi viedä vuosia, josko tulee toteutumaankaan.

Puita kaatui jo Asta-myrskyn aikana kymmenittäin Musakan omistamalta, hotellia ympäröivältä maa-alalta. Kun sähköt menivät eikä heti saatu käyttöön aggregaattia, oli yhdelle heinäkuun lopun ryhmistä etsittävä majotus muualta. Se järjestyi Losevosta.

Sukuseuramme pienehkön ryhmän saapuessa tiistaina 3.8. hotellin pihalla pauhasi pienen traktorin kokoinen aggregaatti. Sen tuottamalla sähköllä palvelut pelasivat kutakuinkin normaaliin tapaan. Siitä ei paljon haittaa ollut, ettei illan pimetessä saatu hotelliin sähkövaloja. Sauna saatiin vain lähtöä edeltävänä iltana, kun aggregaatti ei jaksanut muun sähköntarpeen ohessa pyörittää saunan vesipumppua.

Laituri pirstoutui Veeran syleilyssä

Uusi tuhoja jälkeensä jättänyt ukkosmyrsky, Veeraksi nimetty, saapui rymisten helteisen ja painostavan päivän ehdittyä iltaseitsemään keskiviikkona 5.8.

Olimme lopettelemassa ateriointia. Jäi teet kuppiin, kun näimme korkeina laineina raivonneelta Pyhäjärveltä, etelästä nopeasti lähestyvän, valkoiselta verholta näyttävän rintaman. Se muistutti vuosien takaisen, valtavia tuhoja aiheuttaneen tsunamin lähestymisestä kaukaa tallennettuja kuvia.

Se valkoinen verho paljastui korkeina vaahtopäinä kuohuviksi aalloiksi. Kukaan meistä ei ollut selasta Pyhäjärvellä ennen nähnyt. Ehkä vain kymmenisen minuuttia kuohuneesta Pyhäjärvestä ei kukaan meistä ennättänyt napata kuvaa, niin järkyttävänä sitä tuijotimme.

Voimakkaat aallot ruhtelivat laiturin pirstaleiksi. Äkisti aallokon suunta vaihtui, ristiaallokon mentyä suuria laineita saatiin idästä päin. Tiheää salamointia ja jyryä kesti kolmen tuntia. Lännen puolella nähtiin jo iltaruskon pu-

nerruskin. Mutta ennen puolta yötä ukkosrintama ja peräkkäin useita muita aina aamuseitsemään saakka jyryi Räisälän ja Käkisalmen suunnalla. Aivan päälle ei ukkonen tullut. Sade pehmensi pihat ja kylätiet. Aamun valossa nähtiin saldo: paitsi laiturin tuhoutuminen, useita puita lisää kaatuneena.

Laiturin osia löytyi pitkin rantoja. Ryhmä joukkomme miehistä kokoili osasia seuraavana iltana lähes ehjältä näyttäväksi ja ennen perjantiaamun lähtöä paikalliset olivat löytäneet loputkin laiturin osat ja koonneet laiturin ehjän näköiseksi.

Mutta Käkisalmissa hotelli Sanatorio oli suljettuna, tietävästi myös sairaala oli ainakin joitakin päiviä kiinni. Konnitsan kyläkaupasta sai sähköjen puuttuessa ostaa vain pulloitettua vettä. Ja varmaankaan emme tiedä, emmekä osaa edes kuvitella, millä kaikilla tavoin ja kuinka kauan aikaa myrskytuhot ovat näkyvissä ja vaikeuttavat tavallisten ihmisten elämää laajoilla alueilla Kannaksella.

KAARINA
PÄRSSINEN

Musakan laituri pirstoutui myrskyssä. Kuva Katri Luukkanen.

Korvauksista evakoille: Eipä ollut flyygeliä eikä harmoonia

Heinäkuussa toimittaja **Kirsi Virtanen** esitteli varsin rääväsuiseen tyyliin karjalaisuutta ja varsinkin karjalaisten omaisuudestaan saamaan valtion varoista maksettavaa korvausta Ylen sarjassa Karjalainen heinäkuu. Toimittajalla ei ollut alkeellisintakaan käsitystä asiasta, josta niin suurella äänelle esitelmöi.

Kun monelle nuoremman polven karjalaiselle saattaa olla epäselvyyttä siitä, miten korvausasiat käsiteltiin, on ohessa otteita **Reino Äikiän** kirjasta ”Karjalaiset Huittisissa”, josta selviää menettelytapaa.

Jokainen voi käydä Kansallisarkistosta Helsingissä tutkimassa omien vanhempiensa tai isovanhempiensa korvausasiakirjat. Niistä saa pientä korvausta vastaan myös valokopioita ja kameralla voi sivuja myös kuvata.

Korvauskysymykset

Alueluovutusten seurauksensa menetetyn omaisuuden korvaaminen muodostui yhdeksi sotaa seuranneiden vuosien taloudelliseksi pulmakysymykseksi.

Ensiksi oli ratkaistava mihin saakka vahinkojen taloudellinen korvaaminen on mahdollista ja mistä saadaan varat ko. korvauksiin ja miten korvaukset siirretään saajilleen.

Valtiovarainministeriön 28.9.1944 asettama finassitoimikunta totesi, että täyden korvauksen suorittaminen on taloudellisesti täysin mahdotonta. Valtionvarainministeriön päätyi lopulta ehdottamaan omaisuudenluovutusveron suorittamista viiden vuoden aikana vuosittain tapahtuvan tulo- ja omaisuusverotuksen kaltaisena verona. Kaikki yhtiöt, joiden erotettava omaisuus oli vähintään 10 miljoonaa markkaa, joutuivat suorittamaan omaisuudenluovutusveroa 20 % vuoden 1944 lopun omaisuudesta. Vero oli suoritettava osakkeilla. Tästä oli se hyöty, ettei yhtiöiden tuotanto päässyt kärsimään luovutuksesta. Osakkeiden hallinta uskottiin Holding-yhteisölle, joka antoi korvauksen saajille näitä osakkeita vastaavan määrän Holding-yhteisön osuustodistuksia. Yhtiöt suorittivat antamilleen osakkeille vuotuisen osinon ja vuosina 1947-1956 ne lunastivat luovuttamistaan osakkeista vuosittain yhden kymmenesosan osakkeiden kunkin vuoden lopussa olevasta verotusarvosta. Malli tähän käytäntöön oli saatu Yhdysvalloista.

Korvaushakemuksia tehtiin toisen korvauslain (5.5.1945) mukaan 145 762

kappaletta eli 82,9 miljardin markan arvosta. Tämä määrä laski tarkastuksen jälkeen 57,6 prosenttiin anotusta eli 47,8 miljardiksi markaksi ja lopulta korvausten asteikko laski maksettavan määrän 33,4 miljardiksi markaksi. Näiden korvausten maksu tapahtui vuoteen 1957 mennessä, jolloin yhteisö oli jakanut erääntyneille kupongeille osinkona, kuoletuksena ja pääoman lisänä yhteensä 15 979 961 300 markkaa.

Maanhankintalain mukainen asutustoiminta on taasen rahoitettu osaksi yhteiskunnasta ja osaksi asutettavien omilla varoilla tai heidän hankkimillaan yksityisillä luotoilla sekä asutettavan omalla työpanoksella.

Epäkohtana korvausten suorittamiselle oli muun muassa se, että monet joutuivat myymään osuustodistuksiaan halpaan hintaa saadakseen rahaa rakentamiseen ym. tarpeeseen. Maanluovuttajien saamia korvauksia ei sidottu indeksiin, vaan heille maksettiin maasta vuoden 1944 hintatason mukainen korvaus valtion velkasitoumuksina ja maksettujen suoritusten määrä menetti helposti arvoaan. Pellon pakkolunastushinta oli 15 000 mk/ha, viljelyskelpoisen maan 12 000 mk/ha ja metsän 10 000 mk/ha.

Maksettavat korvaukset

5.5.1945 säädettyä korvauslaki kutsutaan toiseksi korvauslaiksi. Sen pääsisältö noudatteli talvisodan eli ensimmäisen korvauslain sisältöä.

Täyden korvauksen alaraja oli 500 000 markkaa. Sen ylimenevästä omaisuudesta maksettava korvaus aleni jyrkemmin kuin ensimmäisen korvauslain mukaan oli tapahtunut. 32 miljoonan markan yli menevästä omaisuudesta korvattiin vain 10 % (I. korvauslain mukaan 50 %). Tässä toisessa korvauslaissa suurin yksityiselle henkilölle maksettava korvaus oli 3 miljoonaa markkaa ja muulle korvaukseen oikeutetulle enintään 3 miljoonaa markkaa osakasta kohden kuitenkin ei enempää kuin 15 miljoonaa markkaa yhteensä. Rahassa korvaukset maksettiin 20 000 markkaa ja loppu edellä mainituina obligaatioina (lunastus 1946-1955).

Näiden ns. kultareunaisen obligaatioiden saaminen oli siirtoväelle suuri voitto, sillä inflaatio lähti voimakkaasti liikkeelle 1944 lähtien. **Johannes Virolainen** toteaaakin muistelmis- saan, että siirtoväen eduskuntaryhmälle on annetta-

va suuri tunnustus, että nämä kokemuksellaan ja taitavuudellaan saivat aikaan 1945 lain, joka teki karjalaisille oikeutta ilman, että sen tarvitsi käydä selaista kuumaa ja katkeraa taistelua kuin keväällä ja kesällä 1940.

Monien karjalaisperheiden arkistoissa on vielä jäljellä alkuperäiset korvauspäätökset. Mikäli niitä ei löydy ja on halua tutkia omien vanhempien saamat korvauspäätökset ne löytyvät Kansallisarkistosta pitäjittäin alkuperäisen korvausensaajan nimen perusteella.

Rinnan maankäyttölain toteuttamisen kanssa hoidettiin myöskin siirtoväen luovutetulle alueelle jääneen kiinteän ja irtaimen omaisuuden korvauslait.

Monet lomakkeet kulki- vat eri viranomaisten välillä selvittäen jatkosodan jälkeisiin korvausasioihin liittyviä asioita. Viljaa puitiin ennen lähtöä viimeiseen asti ja se toimitettiin uuden rajan toiselle puolen varustettuna omistajan tunnuksilla eli nimellä ja tiedossa mahdollisesti olevalla osoitteella.

Esimerkkejä maatilan ja sen irtaimiston korvauskäsittelystä

Setäni oli jättänyt 29.9.1945 korvaushakemuksen liitteineen. Menetetty maatila käsitti kaksi yhdysviljelyksessä olevaa maatilaa, joissa yhteensä peltoa 25 ha ja metsää 33,90. Tilalla oli asuinrakennus, jossa neljä lämmitettävää huonetta ja kaksi muuta huonetta. Rakennuksen ulkomitat olivat 10,5 x10 metriä. Hirsien vuorattu rakennus oli valmistunut 1920, talo oli varustettu pärekatolla.

Hakija arvioi itse rakennuksen arvoksi 200 000 markkaa ja arvioimislautakunta arvioi rakennuksen arvoksi 150 675 markkaa.

Vuonna 1939 rakennetut uudet navetta, talli, sikala ja kanala arvoksi hakija oli esittänyt 250 000 mk ja arviointilautakunta sai arvoksi 240 968 mk. Muiden vähäisempien rakennusten yhteisarvoksi oli hakija esittänyt 174 660 mk ja lautakunta sai arvoksi 147 462 mk.

Kaiken kaikkiaan rakennuksista oli haettu korvausta 624 660 mk ja lautakunta sai niiden yhteisarvoksi vain 539 605 mk.

Puutarhassa olleiden 13 hedelmäpuun arvoksi sai lautakunta saman kuin hakijakin eli 300 mk/kpl eli yhteensä 3 900 mk. Samoin 10 marjapensaan arvo oli ainutlaatuinen eli 50 mk/kpl ja yhteensä 500 mk. Pellon arvoksi hakija oli esittänyt 21 000 mk ha eli 420 000 mk mutta lauta-

kunta pudotti arvoksi 208 000 mk:si eli 10 400 mk/ha.

Metsän ja puuston arvoksi hakija oli esittänyt 638 500 mk, mutta lautakunta sai arvoksi 565 692 mk eli 16 325 mk/ha. Eläimet ja koti-irtaimisto oli lautakunnassa katsottu 289 000 mk:n arvoiseksi, vuoden 1944 sadon arvoksi saatiin 60485 mk.

Koko menetetyn omaisuuden arvoksi oli hakija saanut 1 778 665 markkaa. Lautakunnan lopputulos oli 1 307 700 mk eli 73,52 % haetusta määrästä.

Tuosta määrästä korvattiin 888 500 markkaa eli 68 % virallisesti hyväksytystä vahingon määrästä ja 50 % siitä määrästä mitä hakija oli alun perin hakenut. Päätös oli tehty elokuun 16 päivänä 1946.

Vuoden 1946 500 000 markkaa vastaa nykyisin 34 000 euroa. (Lähde Osuuspankkikeskus 2006)

Tarkastelin myöskin erään pyhäjärveläisen hakijan korvaushakemusta, joka omisti 7,5 ha peltoa ja 22,5 ha metsää ja tilalla oli tarvittava rakennuskanta ja irtaimistoa. Hakija oli esittänyt erittäin tarkasti eritellyt korvaushakemuksessa ja saanut päätöksen seuraavasti:

Kotieläimet (hieho ja 3 vasikkaa) 6 000
Koneet, maatalouskalusto ja työaseet 5 600
Muu maatalous-irtaimisto 18 820
Asuntoirtaimisto 12 605
Varastot 9 325
Rakennukset (hakemus 523 100) 422 459
Puutarha 4 500
Pellot ja luonnonniitty 97 612
Metsäpohja 23 777
Puusto ja taimistot 285 115
Etuudet 6 000
Vuoden 1944 sadon arvo 53 700
Korvattava vahinko yhteensä 945 500
Lain 6 §:n mukainen asteikkovähennys 222 750
Korvauksen määrä mk 722 800

Hakijan oma korvaushakemus päättyi yhteissummaan 1 160 945 markkaa, joten valtion asettama lautakunta totesi korvausvaatimuksen oikeaksi vain 81,5-prosenttisesti. Päätöstä tehdessään lautakunta hyvin tiesi, että korvausta ei makseta kokonaisuudessaan vaan siitä maksettiin tuo 722 800 markkaa, joka hakijan alkuperäisestä vaatimuksesta oli vain 62,3 prosenttia.

Päätös on annettu hakijalle tiedoksi 17.9.1946 ja on saanut lainvoiman 1.11.1946. Lautakuntaan kuuluivat puheenjohtajana **Viljam Rinne** ja jäsenet

Justus Järvinen ja **Heikki Inkinen**.

Oma isäni Juho Äikiä oli myöskin tehnyt asiallisen ja perusteellisen hakemuksen sodassa menetetyn omaisuuden korvaamiseksi. Vanhempieni omistus perustui yhdysviljelyksessä olevien neljän eri tilan omistukseen.

Peltoa oli vajaa 15 ha ja metsää 47 ha. Hiljattain tehdyn yhteisomistuksen purkamisen johdosta perheemme olisi saanut jatkosodan päättyessä asua muille jääneen talouskeskuksen yhteydessä 10 vuotta ja tänä aikana rakentaa uuden talouskeskuksen.

Isäni tekemä arvio menetetyistä omaisuudesta

päättyi 1 285 230 markkaan. Tästä lautakunta hyväksyi vain 760 794 markkaa eli noin 60 %, josta vielä vähennettiin tuo yli 500 000 markan menevästä osuudesta vajaat 30 % ja vanhempani saivat korvausta reilut 600 000 markkaa. Kymmenen vuoden vapaa asumisoikeus päätalon tiloissa jäi hyvin pienelle korvaukselle.

Todettakoon, että metsän puuston arviot perustuivat metsäammattimiehen lausuntoon ja laskelmiin. Arviointilautakunnan työskentelyssä näytti pääperiaatteena olevan se, että punakynää tuli käyttää jokaisen arvostuskohdan osalla ja aina pienempään suuntaan.

Pikkutarkkaa työtä

En tiedä kuinka kauan keskimäärin yhtäkorvaushakemusta käsiteltiin mutta tarkkaa työtä tunnuttiin tehdyn. Esimerkiksi irtaimistojen kohdalla tuo tarkastus näytti saaneen jopa naurettavia piirteitä. Eräässä kansallisarkistossa tarkastamassani pyhäjärveläisessä päätöksessä peltoviljelyskaluston kohdalla hakija oli tarkoin eritellyt irtaimiston ja esittänyt sille oman arvonsa seuraavasti:

3 kpl viikatteita 300, päätös 270
7 kpl haravia 525, “ 350
3 kpl lapioita 300, “ 225
1 kpl rautakankia 150, “ 90
1 kpl leka 150, “ 100
1 kpl 20 litran mittak. 150, “ 150
5 kpl sirppiä 250 “ 250
3000 metriä piikkil. 3500, “ 3 500
50 metriä kana-aitaa 500, “ 500
5 kpl talikoita 500, “ 300
2 kpl tahkoja 400, “ 400
1500 kpl heinäseip. 7 500, “ 7 500
3 kpl kuokkia 210, “ 210
5 kpl perunakuokkia 150, “ 150
Yhteensä mk 14 535, “ 13 995

Huonekalujen kohdalla ihmeellistä kyllä tarkastamaltani osin hakijan anomus hyväksyttiin sellaisenaan. Kysymyksessä oli kuitenkin 27 erilaisen huonekalun omaisuuserä ja korvausta hyväksyttiin 9 450 markkaa. Samoin oli laita ruokailukaluston osalta ja 23 kattilan ja erilaisen muun astian osalta korvausta hyväksyttiin 3 155 mk.

Lautakunta teki kyllä tarkkaa työtä myöskin alle 500 000 markan korvaussummaan päättyvien hakemusten osalta. Tutkimassani eräässä tapauksessa eräs pyhäjärveläinen perhe oli päätenyt hakemuksessaan 527 140 markkaa ja lautakunta teki päätöksen summasta 492 800 markkaa, joka sitten maksettiinkin täysimääräisenä.

REINO ÄIKIÄ

Pyhäjärveläisiä evakkoon tuotuja kädentaidon näytteitä Sastamalan seudun Museolla.

Rakas sisareni ja tätimme
Aili Maria
ANTTONEN

s. 23.3.1913 Vpl Pyhäjärvi
k. 10.7.2010 Helsinki

Kaipauksella muistaen
Aira
Kari, Soili ja Kristiina
Ritva
muut sukulaiset ja ystävät

Jeesus sanoi: "Minä olen ylösousemus ja elämä; joka uskoo minuun, hän elää, vaikka olisi kuollut."
(Joh. 11:25)

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa
Huhtamon kirkossa.Lämmin kiitos osanotosta.
Kiitämme myös Pakilakoti os. 2D
henkilökuntaa Ailin hyvästä hoidosta.

Rakkaamme
Aili Maria Sulosaari

s. 14.12.1917 Vpl Pyhäjärvi
k. 26.06.2010 Hämeenkoski

*Oli sulla sydän niin lämmin ja hellä,
oli siellä paikka meille jokaiselle.
Mitään et pyytänyt, kaikkiesi annoit,
meidä aina muistit, huolta kannoit.
Kauniit muistot voimaa antaa,
surun raskaan hiljaa kantaa.*

Rakkaudella kaivaten
Pentti perh.
Martti perh.
Laura-sisko
Kerttu-sisko perh.
sukulaiset ja ystävät

Rakkaamme on siunattu Hämeenkosken kirkossa
läheisten ja ystävien saattelemana 10.07.2010.
Lämmin kiitos osanotosta.

Rakas tätimme
Kodinhoitaja
Lyyli Inkeri
KUIVALAINEN

s. 27.11.1920 VPL:n Pyhäjärvi
k. 22.06.2010 Oulu

Vuosien ystävyystä ja
matkatoveruudesta kiittäen
veljien lapset perheineen
muut sukulaiset ja ystävät

*Tahtoisin vielä viimeiset hyvästit heittää
niille, joita ei silmäni enää näe.
Viedä suureen hiljaisuuteen muiston,
jok' ihanasti mun mieltäni lämmittää.
Tuuli ja pilvet, vetten ja metsäin siinto,
aurinko, aurinko! Elämä, hyvästi jää!
(Lauri Pohjanpää)*

Siunaus toimitettu Oulussa 9.7.2010. Inkerin uurna
lasketaan Ikaalisten hautausmaan sukuhautaan.
Kiitos osanotosta.

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?
Soita osoitteenmuutos p. 040 730 2622

Kirkonsanoma

Jumalan sana on pyhä ja muuttumaton

Kun vietimme Pyhäjärvi-juhlia Kauvatsalla, oli kirkastussunnuntai. Päivän aihe oli paras mahdollinen Vpl. Pyhäjärvi-juhlaan. Jumala ilmestyi ja ilmestyy edelleenkin sanassaan ja sakramenteissaan. Pyhä on olemassa ja pyhää on olemassa. Onhan olemassa Pyhäjärvikin, jossa allekirjoittanutkin on saanut nähdä päivänvalon ja jonka kirkkomaahan äitini on haudattu. Tällä paikalla kävin ensi kerran elämässäni viime vuonna (2009) Kauvatsan karjalaisten kanssa. Äidin kuolemasta on nyt kulunut jo miltei 73 vuotta. Olin pyhällä maalla ja teki mieli riisua kengät jalasta aivan kuin Mooseskin teki palavan pensaan ja Jumalan sanan kohdalla. Karjala tai Pyhäjärvi ei kuitenkaan ole sama kuin pyhä maa. Se on meille rakas ja asuttavaksemme annettu!

Jeesus oli puhunut kuolemastaan ja ylösousemuksestaan ja sitten kuuden päivän kuluttua Hän vei Pietarin, Jaakobin ja Johanneksen ylös vuorelle. Tällä vuorella Hänen ulkomuotonsa muuttui. Kasvot loistivat kuin aurinko, vaatteet alkoivat hohtaa, ne sädehtivät valkoisina. Mooses ja Elia ilmestyivät keskustelemaan Jeesuksen kanssa hänen pois-lähdöstään Jerusalemissa. Pietarikin puuttui puheeseen ja aikoi rakentaa kolme majaa hämmäntyneenä ja hyvän olon tuntemuksissa. Täivaasta kuului silloin Juma-

lan, Isän, ääni, joka sanoi: "Tämä on minun rakas Poikani, kuulkaa Häntä". Jumalan sanan kuuleminen on tärkeää. Erityisen tärkeää on sen sanan uskominen. Se on tänä päivänä yhtä tärkeää kuin Jeesuksenkin aikana. Jumalan sanasta ei katoa vähäisinkään piirto. Tämä maailma häviää, mutta Jumalan sana on muuttumaton totuus.

Meille ovat tuttuja ja rakkaita koti, uskonto ja isänmaa. Nämä asiat löytyvät Raamatusta ja ovat sillä hyvin perusteltavissa. Valitettavasti ne ovat ajassamme kärsineet melkoisen inflaation. Nyt elämme moniarvoisessa yhteiskunnassa. Se on kuitenkin harhaa. Eri ole kuin yksiarvoinen yhteiskunta, joka rakentuu Jumalan muuttumattoman sanan varaan. Totuus on yksi ja jakamaton. Ei ole monia totuuksia, joista voimme vapaasti valita.

Kodista tulee mieleen kristillinen avioliitto, johon kuuluvat mies ja nainen sekä mahdollisesti lapset. Tämä on sinänsä muuttumaton arvo tätä aikaa varten. Sukupuolineutraaliavioliitto on hengellinen mahdollisuus. Me emme ole neutreja. Olemme miehiä tai naisia, joilla kyllä kaikilla on myös omat fyysiset ja psyykkiset vikamme ja puutteemme. Homoliitot ovat kuitenkin Jumalan sanan mukaan syntiä, jota ei tule siunata. Synistä tulee tehdä parannus. Synnintekijä ei kuitenkaan

saa vihata, vaan rakastaa. Ihminen ei voi oikeusistumissa tuomita ketään viharikoksesta. Se on mahdollisuus. Vain Jumala kykenee siihen. Meillä ei ole lupa vihata ketään ihmistä. Viha on Jumalan tahdon vastaista ja syntiä. Vapahtaja tuli meitä syntisiä pelastamaan vapauteen, muttei vastuuttomuuteen. Meillä on arvot. Emme ole neutraaleja. Emme ole puolueettomia. Kristitty on aina hyvän puolella ja paha vastaan. Emme katsele sivusta vääryyksiä, vaan autamme avuntarvitsijoita. Puolueettomuus on synti. Rakastaminen on Pyhän Hengen hedelmä.

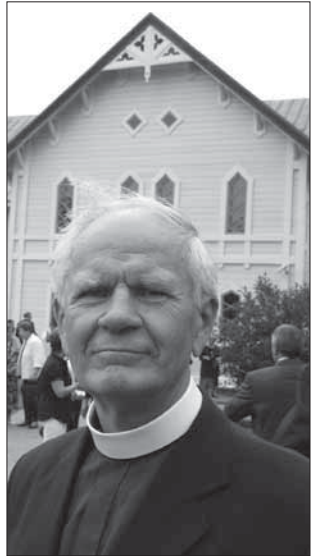
Olemme luterilaisia sanan laveassa merkityksessä. Muistissa on puheet rissänkirkosta ja Kolmannen valtakunnan "natsikirkosta". Tänä päivänä onneksi hyväksytään melko laajasti ajatus siitä, että kaikki Jeesukseen uskovat kuuluvat kirkkoon. Hengellinen ongelma ei niinkään ole kirkon tai uskon yhteisön nimessä, vaan uskon puutteessa ja Jumalan muuttumattoman sanan halveksunnassa.

Suomi on isänmaamme. Jumalalle siitä kiitos. Nyt on globalisaation aika. Se kätkee sisäänsä sekä uhkakuvia että hyviä mahdollisuuksia parempaan aikaan. Moni karjalainen on saanut esimerkiksi Kauvatsalta puolison. Itä ja länsi ovat yhdistyneet. Maamme vanhin herätysliike, rukoilevai-

suus, löysi jo ennen toista maailmansotaa uskonyhteyden renqvistilaisten kanssa. Tämä yhteys on jatkunut edelleen ja poikinnut mm. lähetystyön kautta hedelmää. Maailma kutistuu laajenee ja tarjoaa esimerkiksi meillä Kauvatsan karjalaisille, pyhäjärvisille, hyvät ja turvalliset mahdollisuudet "maailman parantamiseen". Olkoon Pyhäjärvi rakas ja Jumala ja Jeesus ja Hänen sanansa PYHÄ. Tämä on minun rakas poikani, kuulkaa häntä.

TAUNO WIKSTRÖM
eläkerovasti

Kirjoittaja on Vpl. Pyhäjärvellä syntynyt, "Sakkolan porsas" Tauno Juhani Albininpoika Naskali, nykyisin Wikström

Valmistuneita

Satakunnan ammattikorkeakoulun kone- ja tuotantotekniikan koulutusohjelmasta Porista on 28.5.2010 insinööriksi amk valmistunut **Juho Tomminpoika Anttila**, syntynyt 9.12.1984 Laviassa.

Hänen opinnäytetyönsä oli nimeltään Suunnitteluautomaatio cad-ohjelmissa. Tällä hetkellä hän on töissä Raumaster Oy:ssä sovellussuunnittelijana kehittämällä suurten teräsrunkojen suunnitteluautomaattia.

Juho valmistui elektroteknikka-asentajaksi Kokemäenjoilaakson ammattiopistosta keväällä 2003 ja kirjoitti ylioppilaaksi Kokemäen lukioista syksyllä 2003. Varusmiespalvelunsa jälkeen hän oli töissä puolustusvoimilla Säkylässä ja Utissa Kouvolassa. Juhon sotilasarvo on kersantti. Hän asuu Porissa.

Humanistisen ammattikorkeakoulun Kauniaisten kampukselta on kulttuurituotannon koulutusohjelmasta valmistunut 18.6.2010 kulttuurituottajaksi **Annakaisa Tommintytär Anttila**, syntynyt

1.10.1987 Kokemäellä. Hänen opinnäytetyönsä oli nimeltään "Sponsoroinnilla saa rahaa" – Elokuuvafestivaalin yritysysteistyö.

Tällä hetkellä Annakaisa on töissä Rakkautta & Anarkiaa – Helsinki International Film Festivalin tuotanto- ja staffkoordinaattorina. Annakaisa on kirjoittanut ylioppilaaksi Kokemäen lukioista keväällä 2006. Hän asuu Helsingissä.

Juho ja Annakaisa Anttilan vanhemmat ovat **Oili Rastas-Anttila** (o.s. Rastas) ja **Tommi Anttila**. Oili on syntynyt v. 1958 Suoniemellä ja Tommi v. 1955 Kokemäellä. Oili on töissä Kokemäen yhteiskoulussa erityisopetuksen koulunkäyntiavustajana ja Tommi on maaseutuyrittäjä. He asuvat Tommin kotitalalla Kokemäen Sonnilassa.

Oilin vanhemmat ovat **Jouko Albert Rastas**, s. 1927 Raudun Vehmaisissa ja **Tuula Taimi Marjatta Rastas** (o.s. **Kärki**), s. 1936 Kauvatsalla. He asuvat nykyisin Sastamalan Mouhijärven Häijäessä.

Sisarukset Juho Anttila ja Annakaisa Anttila.

Joukon vanhemmat ovat **Tuomas Rastas** (1895-1978) ja **Hilma Maria Rastas**, o.s. **Loponen** (1896-1985). Tuomas Rastas oli syntynyt Raudun Palkealassa ja Hilma Raudun Vehmaisissa.

Rastaat olivat v. 1939 muuttaneet Vpl. Pyhäjärven Noitermaahan, josta lähtivät jo samana vuonna evakkomatkalta päätyen Suoniemelle Kauniaisten kylään.

KERRO PERHEUTISET

Pyhäjärvi-lehdessä. Julkaisemme joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, poisnukkuneista, vihityistä ja valmistuneista. Lähetä tiedot toimitukseen, kerro sukujuuret ja laita mukaan myös valokuva. Muistathan kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun, kiitos!

Merkkipäiviä

Raija Visuri o.s. Kiuru täytti 70 vuotta

Raija Visuri syntyi 17.7.1940 evakossa Kauhavalla. Hänen vanhemmat olivat **Hilkka** o.s. **Paussu Vernitsalta** ja **Johannes (Jussi) Kiuru** Salitsanranalta. Raijan lapsuus on riipaisevaa, jota hän muisteli näin.

– Minulla ei ole mitään mielikuvaa isästäni, vain hänen valokuvansa. Isä kaatui Simpeleessä heinäkuun viimeisenä päivänä 1941. Olin samassa kuussa täyttänyt yhden vuoden. Äidin **Rauha**-sisar oli kuollut keuhkotautiin ja äitiniikin sairastui tähän silloin epidemiana esiintyneeseen tautiin. Hän oli paljon hoidoissa ja äiti pyysi **Vilho**-veljeään huolehtimaan minusta, etten joutuisi vieraiden hoiviin. Vilhon siksi, että Vilholla oli vain kaksi lasta, muilla enoilla suuremmat perheet.

– Se evakkoaika meni minulta niin, etten muista oikein mitään. Jopa äidinkin kuva jäi hämäräksi. Olimme 1946 Luvialla ja Vilho eno sanoi, että lähdemme katsomaan äitiä Kangasallalle Pikolinnan sairaalaan. Matka oli minulle mieleinen. Muistan, kun avasimme sairaalan osaston oven, niin äiti iloisena totesi, ”voi hyvänen aika, Raijakin on mukana”. Enon juttellessa, katsoin herkeämättä äidin kasvoista jokaista kohtaa ja ikuistin ne kasvot silloin pieneen mieleeni. Olin kuusivuotias. Pois lähtiessä heilutin oven suusta pai, pai äiti. Äiti hymyili ja sairaudesta huolimatta hän

näytti minusta niin tavattoman kauniilta. Se oli hyvästijättö äidille.

– Saavuttuamme Luvialle sairaalasta oli soitettu, että äiti kuoli pian lähtöme jälkeen 15.6.1946. Hänet haudattiin Luvian hautausmaahan. Aloitin samana syksynä alakoulun Luvialla. Minulle on kerrottu, itse en muista siitä mitään, että joka päivä, kun palasin koulusta, menin aina äitini haudalle. Äidistä ei ollut muuta kuin hauta.

Ikaalisista enon perhe sai kylmän tilan

– Paussun perhe sai Ikaalista Kilvakkalan kylän perukoilta maa-alan, jossa oli vain metsää ja suota, ei edes tietä. Sodasta palanneella Vilho-isännällä ei ollut työstä puutetta. Mutta sieltä suosta hän repi leivän suureksi kasvaneelle pesueelleen. Paussun omia lapsia oli siunaantunut 8 ja Raija lisänä.

Miten sinun elämäsi Raija silloin sujui?

– Vilho-enoa parempaa isän sijaista en olisi voinut kenestäkään muusta saada. Hän oli todella hyvä ja ymmärtäväinen mies. Minusta tuntui, että hän oivalsi minun ikäväni omaan isään ja äitiin ja joskus tuntui, että hän piti minua parempana kuin omia lapsiaan.

Enoa muistellessaan Raijalle tulee kyyneleet silmiin.

– Enolla oli myös aivan uskomattoman hyvä huumori ja niitä hänen sanontoja usein muistelen.

Raija ja Esko Visuri kultahääpäivänä 23.8.2009. Esko Visuri täytti 5.5.2010 85 vuotta.

– **Lahja**-äidillä oli kädet täynnä työtä karjan ja suuren lapsilauman hoitamisessa. Ei siinä yhtä lasta kerennyt enemmän hyssytellä, työtä oli hirvittävän paljon.

Raijakin oli tietysti myöhemmin apuna pienempien hoitamisessa.

– Kun me lapset olimme jo maailmalla, asuin minä lähimpänä enoa ja Lahja-äitiä. Silloin oli aivan luonnollista, että minä hoitelin heidän asioitaan ja kuljetin sairaalaan ja kävin katsomassa. Silloin tulimme Lahja-äidin kanssa hyvin, hyvin läheisiksi ja hän kiitteli minua, miten hyvä tytär hänellä on.

Aviopuolison myötä Huittisiin

Raija kävi koulunsa ja ripikoulun Ikaalisissa ja Ikaalisissa hänet vihittiin 19-vuotiaana huittislaisen **Esko Visurin** kanssa 23.8.1959.

Raija siirtyi Huittisiin ja perheeseen syntyi neljä tytärtä **Marita, Riitta, Maija** ja **Liisa**. Ja tytöt tuovat tietysti sukuun miehet ja

nyt on lastenlapsia jo viisi.

Esko-puolisolla oli taksi ja Raijakin ajoi taksia 20 vuotta. Nyt ovat molemmat jo eläkkeellä. Raija kuului Huittisten Marttayhdistykseen ja oli sen puheenjohtajana 15 vuotta, Marttojen piiriliiton hallituksessa kahdeksan vuotta sekä Marttaliiton hallituksessa kaksi vuotta. Hän toimii myös aktiivisesti Veteraarinaisissa.

Käsistään taitavana lapsenlapsilla riittää mummon kutomia sukkia ja lapasia ihan riittävästi.

Jokaisella on joskus elämässään n.s. punainen lanka, joka on ikään kuin elämän motto. Mikä se Raija sinun kohdallasi olisi?

– ”Vastoinkäymisestä huolimatta, sisukkaasti vaan eteenpäin”. Elämässä ei saa katkeroitua, sillä katkeralla ihmisellä ei ole mitään toiselle annettavaa.

Näin toteaa iloinen ja aina elämänmyönteinen Raija Visuri syntymäpäivänään. Sydämelliset onnittelut!

SALME RINTALA

Valmistuneita

Koulutuskeskus Salpauksen aikuislinjalta on kaksosistutkinnon suorittanut valmistuen ylioppilaaksi ja liikunnanohjaajaksi **Juha Aleksi Nurminen**. Heti lakkaisten jälkeen maanantaina Juho aloitti varusmiespalvelun Lahden urheilujoukoissa.

Vanhemmat **Hanna** o.s. **Orhanen** ja **Antti Nurminen**, isovanhemmat **Laura** o.s. **Hiiri** ja **Reijo Orhanen**. Laura on Konnitsan tyttöjä.

Juho Nurminen.

Jenni Honkasalo on valmistunut Tampereen yliopistosta filosofian maisteriksi pääaineenaan pohjoismaiset kielet ja sivuaineinaan matkailu ja liiketoimintaosaaminen. Jennin vanhemmat **Raili** o.s. **Vesikko** ja **Ilpo Honkasalo**, Jennin mamma **Sirkka** ja pappa **Mikko Vesikko** Porsaanmäeltä.

PYHÄJÄRVI-tuotteita

* Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki.

136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluita niin säätiön alkua ajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

***Isännänviiri** (suunnitelu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunnitelu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi** v. 1989 ilmestynyt kuvateosta edelleen

saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murresanasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

* **Kari Uusitalo ja Mauri Vanhanen, Kaiku-urheiluseuran historiikki**. Hinta 10 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies** Pirjo Kiiala puh. 044-2815047 pirjo.kiiala@luukku.com

Marjatta Müllerille elokuu 2010 on yhtä juhlaa

Ja se juhlinta alkaa pienimmällä juhlalla 15.8., kun on Marjatan nimipäivä. 19.8 tulee kuluneeksi 60 vuotta **Marjatan** ja **Erkki Müllerin** häpäivästä eli vieteään timanttihäitä, ja huipentuma on 25.8, jolloin Marjatta täyttää 85 vuotta.

Nykyisin Jyväskylässä asuva Marjatta Müller o.s. **Miettinen** syntyi Vpl. Pyhäjärven Haapaniemessä **Eeli** ja **Immi Miettisen** toiseksi vanhempana lapsena. Kaikkiaan lapsia oli neljä. Isä Eeli kuoli äkillisesti jo ennen sotia, mutta tarmokas äiti hoiti lasten kanssa tilaa ja karjaa. Evakossa päädyttiin monien sijoituspaikojen jälkeen Keski-Suomeen.

Marjatta aloitti oppikoulun Käkisalmen yhteislyseossa ja pääsi erinäisten evakkopolkujen jälkeen ylioppilaaksi Järvenpäässä 1946. Sen jälkeen seurasi Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu, josta valmistui opettajaksi 1949. Hänellä oli runsaasti musiikkiopintoja laulusta ja hänelle ehdotettiin oman

konsertin järjestämistä. Marjattaa pelotti kuitenkin mahdolliset kustannukset ja niin konsertti jäi. Elämäntyönsä hän teki opettajana.

Yksi harrastuksista on kirjoittaminen. Eläkkeelle jäätyään häneltä on ilmestynyt useita teoksia myös kuvituksineen. Marjatta kuvaa teoksillaan muistoja menetetyistä kotiseudusta. *Rajamaan raskas lumo* on sukukirja, joka kertoo lahjoitusmaa- ja torppariarjasta Karjalassa. Kaikissa teoksissaan hän korostaa kaiken elämän oikeutta luonnossa ja luonnon parantavaa voimaa. Sen linnut ja oravat ovat hänen erityiset ystävänsä.

Vuonna 2004 ilmestyi teos *Kotiranta*, joka on jatkoa sukukirjalle. Siinä on yhtenä päähenkilönä Aijan tarina. Taloudellisesti ja henkisesti turvallisessa kodissa kasvanut tyttö aloittaa oppikoulunsa Käkisalmenmessä. Syttyä talvisota ja Aijan perheen jäsenet joutuvat erilleen. Aija tekee narkumatta evakkojen työvelvoitteita. Hän hoitaa kar-

Esko ja Marjatta Müller.

jaa ja ahertaa pellolla. Hän onnistuu kuitenkin saamaan asuntolapaikan Etelä-Suomesta ja voi jatkaa kesken jäänyttä oppikouluaan aina ylioppilaaksi asti. Lähiomaisiin yhteyksiin on vain kirjeissä.

Nuoren herkän aikuistuvan evakkotytön oli yksin pärjättävä siinä maailmassa, johon kohtalo oli hänet heittänyt. Jotakin arvokasta oli mukana, oli kodin

antama usko, hyvä itsetunto ja toivo, että huomenna on ehkä paremmin. Aija on Marjatan elämäntarina, joka jatkui teoksessa todella mielenkiintoisena. Harmi, ettei kirja ole myynnissä.

Marjatta Müller on sujuva kynänkäyttävä ja tekstiä syntyy ikävuosista huolimatta runsaasti. Tekstiä on myös helppo lukea, lauseissa on hyvä rytmi. Itse

Marjatta Müllerin kirjallinen tuotanto

Kertomakirjallisuus:

Siivekkäät ystäväni, (myös kuv.). M. Müller 1988, toinen painos 1989
Hiljainen viesti, M. Müller (valokuvat: Reijo Juurinen, Juhani Müller, Erkki Müller) 1991
Rajamaan raskas lumo, M. Müller 2001
Kotiranta, M. Müller 2004
Karisteita, M. Müller 2005
Totta vai tarua, M. Müller 2008
Elämän opintoretellä, M. Müller 2009

Antologiat:

Kynäri 1: 1978. Keski-Suomen Kynäri 1978

Muu tuotanto:

Runoja, loruja, historiikkeja, henkilökuvausta ja pakinoita 1970-1990-luvuilla Vpl. Pyhäjärvi- ja Karjala-lehtiin sekä Keskisuomalaiseen

Kirjallisuuspalkinnot ja -apurahat:

Valtakunnallisen Kalevala-runokilpailun 1 palkinto (Savusauna)
Evakkoaiheisen kirjoituskilpailun palkinto

hän toteaa hersyvällä huumorillaan *Totta ja tarua* teoksen jälkeen, että ”kirjoittaminen on aivojumbppaa hemiplegian jälkeen pikkupurosina”. Kaikin tavoin sinnikäs tyttö nuoresta pitäen!

Sydämelliset onnittelut Marjatta-ystävälle syntymäpäivän johdosta, sekä timanttihäistä myös Erkki-puolisolle! Hyvää terveyttä, onnea ja siunausta Teille molemmille!

SALME RINTALA

Nuijan varresta

Mitä kuuluu?

Kaikenlaista kuuluu. Kuulin kesällä kysymyksen: ”Mitä suomalaiset tekevät, kun kesällä on oikein lämmintä?”. No, laittavat tietysti saunan lämpiämään. Tänä kesänä saunat ovat siis lämmenneet tavallista useammin!

Matkusteltukin on, mutta tällä kerralla vaihteeksi länteen: Linja-automatkia Tukholman kautta Oskars-hamniin Grönhammarin perhettä tapaamaan. Mieluisan lounastuokion ja yhdessäolon jälkeen suunnistimme Skånen Helsingborgiin majoittumaan ja keräämään voimia seuraavaa päivää varten.

Sofieron linna, sen puutarha ja monet istutukset, Höganäsin keramiikkateollisuus ja Möllen alueeseen tutustuimme Hantellin perheen opastuksella. Isäntäperheen luona Svanshallissa pidimme jakokuntamme perinteisen kyläjuhlan ja vuosikokouksen. Kiitos vielä kerran näin lehden välityksellä molemmille perheille matkamme onnistuneista etappikohteista ja järjestelyistä, jossa vieraanvaraisuus ja ystävällisyys olivat vertaansa vailla. Taitaa olla lähtöisin Montrualta ja vielä jalostuneenkin vuosien myötä.

Paluumatkalla ajoimme mainiota E4-tietä Jönköping kautta Kolmårdenin eläinpuistoon katsomaan villieläimiä auton ikkunasta. Erityisesti kouluikäisille matkustajille tämä ensimmäinen Ruotsin matka jäänee pysyvästi mieleen ja antanee valmiuksia heidän elämäntilanteeseen. Tarkempi matkakertomus on luettavissa lehdessämme myöhemmin.

Tänä vuonna saimme kokoontua ”kihuihimme” Kauvatsalla oikein maaseudun rauhaan. ”Millai juhlat meni”, kysyi naapurini.

Sukuseminaari pidettiin lauantaina Aittakarin leirikeskuksessa, jossa väkeä oli odotettua vähemmän, Kaasalai- siakin paikalla vain kourallinen. Oliko syrjäinen sijainti, puutteellinen opastus vai helteinen sää syynä pieneen väkimäärään, mene ja tiedä?

Pakarisen Kalle piti ansiokkaan ja mielenkiintoisen esitelmän, jota vähän häiritsi eteisaulasta ajoittain kuulunut puheen sorina. Ehkäpä se on sitä vilkasta karjalaisuutta.

Vaikka julkista liikennettä ei ole ollut paikkakunnalla moneen vuoteen, noin 400 juhluvieraasta tuli kuitenkin kahden päivän aikana juhliimme, kuka mistäkin suunnasta. Helteelle emme voineet mitään, eihän sille näytä mahtavan suurten maiden päättäjätäkään, mutta silti molempina päivinä kaunis kirkko ja siisti seuratalo täyttyivät juhlaväestä. Sunnuntaina päiväjuhlaan tosin odotimme hivenen enemmän väkeä, kun lämpötilakin putosi noin kymmenellä asteella.

Mikä sai sinut lähtemään juhliimme? Vaikka kysymys on yksinkertainen ja selkeä, vastauksia on varmasti monia. Pieni yhteenveto voisi olla tällainen. Tuttujen tapaaminen, uteliaisuus, uskollisuus, perinteiden kunnioitus, halu siirtää pyhäjärveläisyys nuoremmillekin, monipuolinen ja kiinnostava ohjelma, juhlapuheen sanoma, yhdessä olemisen tunnelma jne. Tulevien juhlien järjestäjille poissaolleiden mielipiteet olisivat vielä tärkeämmät, mutta osallistuminenhan perustuu vapaaehtoisuuteen ja sillä siisti.

Juhlamme sai pienellä paikkakunnalla paljon myönteistä palautetta. Ei päihtyneitä tai räihinäporukkaa, eikä edes roskaajia, hämmästelivät kaiken kokeneet ja nähneet käytännön järjestelyissä mukana olleet. Hyvä käytös, siisti pukeutuminen ja erityisesti värikkäät kansallispuvut herättivät ihastusta juhlien aikana.

Jälkikäteen voidaan todeta juhlien onnistuneen hyvin ja siitä kaunis kiitos ahkeralle, rutinoituneelle ja sitoutuneelle talkooporukalle, joka teki suurenmoisen työn. Ensi vuonna kokoonnumme Sastamalassa, jossa juhla- ja valmiste- luset on jo aloitettu ja näin ”kihujemme” jatkuvuus on turvattu. Antoisaa loppukesää kaikille lehtemme lukijoille!

YRJÖ S.
KAASALAINEN
Pyhäjärvi-Säätiön
hallituksen pj

Historian ja sukututkimuksen yhteydet aiheena sukuseminaarissa

– Sukututkimus on historiatutkimuksen aputiede, totesi **Kalle Pakarinen** Vpl. Pyhäjärvi-juhlien yhteydessä pidetyssä sukuseminaarissa Kokemäen Kauvatsalla 17.7.2010.

Pakarinen käsitteli esityksessään laajasti ja monipuolisesti historiatutkimuksen ja sukututkimuksen yhteyksiä.

Akateeminen historiatutkimus ja mikrohistoria täydentävät toisiaan. Suuret rakenteet ja pienet ihmiset ovat sukuyhteisöjen välityksellä tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään. Mikrohistorian avulla saadaan kuvatuksi paikallisyhteisöjen selviytyminen elämän eri tilanteissa.

Toisaalta kyläyhteisöjen analysointi tapahtuu sukuyhteisöjen kautta. Tähän saadaan sisällytetyksi paikallisen elinkeinoelämän koko kirjo kaskeamisesta ja tervanpoltosta lähtien.

Sukujen yhteydenpito- muodot ovat olleet moninaiset. Sukupiirit – verkostojen piiri eri sukupolvista – ovat ylläpitäneet keskenään yhteyksiä sekä käyttäneet valtaa yhteydenpidossa ja vaikuttaessaan ajankohtaisiin asioihin.

Kalle Pakarinen: ”Sukututkimus on historiatutkimuksen aputiede”.

Sukuvyöhykkeissä yhteydenpito on jäsentynyt vanhempien ja lasten välillä, vanhimpien sisarusten kesken ja vanhimpien sisarusten puolisoitten keskuudessa. Sukututkimuksessa on myös olennaista ajallinen ja tilallinen jatkuvuus. Miten verkostoidutaan, jaetaan resursseja ja miten kokemus saadaan siirrettyä jälkipolville?

Koulupiirien ja kylien historian dokumentointi on saanut kiitettävästi jalansijaa pyhäjärveläisessä kirjallisuudessa. Tuotokset ovat joko julkisia tai ei julkisia.

Sukututkijan työssä Pakarinen korosti erityisesti sitä, miten kukin kirjoittaja muodostaa oman käsityksensä menneisyydestä. Työssä tukena ovat kertomukset, materiaali- ai-

Antero Pärssinen teki selkoa 1700-karttojen ja verotietojen hyödyntämisestä sukututkimuksessa.

neisto – esineet, kaikenlaisen tekeminen, suuharrastus ja –selvitykset ja tietysti kirjoittaminen. Sukututkimus toimii myös akateemisen tutkimuksen välityskanavana. Esityksensä lopuksi Pakarinen totesi:

– Sukututkija on historiatietojen muokkaaja.

KAUKO
HINKKANEN

Hiljaiset hartaushetket tärkeitä karjalaisen ilonpidon rinnalla

Muistojen illassa kirkossa puhui Munkkivuoren eläkkeellä oleva kirkkoherra **Silja Forsberg**. Hän totesi, että Muistojen ilta sisältää nimensä mukaisesti muistikuvia ja tietoja meneestä ajasta.

– Me emme ole kuitenkaan koolla vain tuodaksemme esiin, mitä muistamme, vaan haluamme asettaa asiat suuremman kokonaisuuden, Jumalan maailman yhteyteen. Olen aina kokenut myönteisenä ja koskettavana karjalaisissa juhlissa ilon, leikinlaskun ja railakkaan ohjelman rinnalla vietetyt hartaat ja hiljaiset hetket. Näin ilmenee elämän moniulotteisuus. Näin korostuu myös ihmisen ja Jumalan välinen raja.

Kesällä Helsingin Sanomissa ollut artikkeli kertoi pyhä-sanana merkityksestä paikannimissä.

– Suomessa on 39 järveä, joiden nimi on Pyhäjärvi. Lisäksi on paikkoja, joissa tuo nimi esiintyy. Pyhä on tarkoittanut rajaa. Järvi, joka on erottamassa tiettyä aluetta toisesta, on nimetty Pyhäjärveksi. Näinhän on elämässä muuallakin. Nimitämme pyhäksi asiaa, joka on erotettu tästä arkielämästä. Nimi-

tyksessä korostuu rajan asettaminen tavanomaiselle. Kun ymmärrämme, että on olemassa raja luodun ja Luojan välillä, saamme elämäämme turvallista selkeyttä ja voimaa, muistutti Silja Forsberg.

– Kun koemme Jumalan pyhänä, suurena ja elämän alkuvoimana, tunnemme luonnollisesti oman pienuutemme hänen luomakunnassaan. Väistämättä tulee mieleen kysymys: ”Pyhä Jumala, mikä on minun asemani sinun edessä?” Koemme voimakkaasti omat virheemme ja laiminlyöntimme. Se tekee monesti kipeää. Siksi on niitä, jotka haluavat poistaa rajan ihmisen ja Jumalan väliltä. Ei haluta tunnustaa, että on olemassa pyhää, ei ainakaan pyhää, suurta Jumalaa, josta me olemme erotetut rajalla. Jotkut yrittävät lieventää tilannetta selittämällä, että mikä tahansa, jonka koemme hyväksi, on pyhää. Jos melkein kaikki on pyhää, ei loppujen lopuksi mikään ole pyhää.

– Karjalan kansa on tunnerikasta, voimakkaasti ko-kevaa kansaa. Siksi se on halunnut muistaa Luojaansa, kaiken sen hyvän ja kauniin antajaa, jota siellä ra-

jan takana oli.

– Jumalan tunnustaminen suureksi ja pyhäksi auttaa meitä myös vaikeitten elämäntilanteiden kokemisessa. Emme pysty selittämään, miksi tapahtuu onnettomuuksia, väkival- lanteita ja miksi osa ihmisistä joutuu kärsimään sodasta. Maailmassa on pahan valta, joka taistelee pyhää Jumalaa vastaan, mutta toisaalta Raamattu vakuuttaa, että ne, jotka Herraa odottavat, eivät joudu häpeään (Jes. 49). Pahan, onnettomuuksien ja surun keskelläkin pyhä Jumala auttaa, lohduttaa ja antaa voimia niille, jotka turvautuvat häneen.

Me voimme kiittää Jumalaa, että hän pyhyydessään haluaa huolehtia meistä ja että hänellä on koko luomakunnan suunnitelma hallussaan.

– Vaikka elämässä on niin paljon sellaista, mitä emme ymmärrä ja joka meitä mu- rehduuttaa ja ahdistaa, on kuitenkin olemassa pyhä Jumala, joka on Vapahtajassa ottanut ymmärrettävän yhteyden meihin. Raja Jumalan ja meidän välillä on olemassa, mutta Jeesus Kristus on aukais- sut meille jokaiselle pääsyn rajan yli Jumalan luo. Mitä

enemmän ikävuosia karttuu, sitä enemmän mietiskelee ja pyytelee, että Vapahtaja pitäisi rajapuomia ylhäällä, silloin kun oma vuoro tulee astua rajalle.

– Rakkaat pyhäjärveläiset. Olette saaneet kokea niin paljon upeita, sisältö- rikkaita asioita karjalaisen maiseman ja elämänmuodon piirissä. Kun yhteys pyhään Jumalaan säilyy, on vielä upeampaa ja sisältö- rikkaampaa odottamassa ajan rajan tuolla puolen. Sillä jo tuttumme ja rakkaamme ovat tallessa pyhän Jumalan loppumattomassa valtaapiirissä. Me muistelemme heitä ja tunnemme kiitollisuutta kaikesta hyvästä, jota olemme saaneet heidän kauttaan. Yhdessä heidän kanssaan voimme ylistää Luojaamme kuten virressä sanotaan: ”Pyhä, pyhä, pyhä! Kiitoslaulu suuri kaikuu halki taivaan, maan ja meren äärien. Pyhä, pyhä, pyhä, armon vahva muuri, oi Jumalamme Kolmiyh- teinen!” (Vk 134).

Muistojen ilta täytti Kauvatsan kirkon

Sukutapaamisten jälkeen lisää väkeä saapui Kauvatsan kirkkoon muistojen iltaan. Illan luotsasi teologian tohtori, Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen varapuheenjohtaja **Juhani Forsberg**.

Hänelle tilaisuus oli erityisen mieleinen, koska 50 vuotta sitten teologian ylioppilaana hän oli tutustunut Kauvatsan kirkkoon kesäkanttorin pestissään. Samaan aikaan oli taiteilija **Lauri Vâlke** maalaamassa kirkon seinämaalauksia - eikä ilahtunut nuoren kesäkanttorin soittoharjoituksista työnsä häiriönä.

Evakkotaipaleet koettelivat vanhuksia Säätiön kunniajäsen **Salme Rintala** lausui entisen Elisenvaaran yhteiskoulun rehtorin, **Saima Sorri-Hukkasen** tekstejä teoksesta ”Tien täydeltä”. ”Sielukellot soivat” kertoo hautauspahtumasta sodan jälkeen, ja ”Vanha Ierikka” kaksi kertaa kotinsa jättäneestä.

Rintala muistuttikin siitä, miten kova paikka evakkotaival oli monelle karjalaiselle vanhukselle.

– Evakkoon lähdön silloin aikanaan kokivat kaikkien vaikeimmin iäkkäät vanhukset. Vanhukset, jotka omia tilojaan olivat itse näisesti vuosikymmeniä hoitaneet ja nyt elämänsä iltaa viettivät rauhallisessa tutussa kotipiirissä. Kun heidät tempaistiin kodistaan pois äkisti ja härkävauunun nurkkaan työnnettyinä matka jatkui talvipakkasella kohti tuntematonta muutta vieraiden ihmisten armoille, se oli niin raju shokki, että moni vanhus rukoili tosissaan: ”Voi hyvä Jumala, ota pois miut täälläisestä maailmasta”. Monen kohdalla rukous toteutui. Meidän pyhäjärveläisten vanhusten kuolleisuus lisääntyi 80 prosenttia rauhanyvuosiin verrattuna, totesi Rintala.

– Alavus oli pääsijoituskuntamme ja sinne haudattiin 141 vainajaa. Näille evakkomatalla uupuneille Pyhäjärvi-Säätiö on pystyttänyt yhteisen muistomerkkin Alavuden hautausmaalle, ja kirkon sisällä on muistotaulu vainajista.

Laulunlahjaa hartaaseen tilaisuuteen toi Laina Tenkanen-Poikkela säestäjänään Juhani Forsberg, ja urkusooloja esitti Jukka Saarni.

Evakot sulautuivat seurakuntaan ja muihin yhteisöihin

Kokemäen seurakunnan tervehdyksen tuonut kirkkovaltuutettu **Markku Ryömä** löysi omasta lähipiiristään monta kosketuspintaa karjalaisuuteen – todistaen näin monen muunkin perheen ja suvun yhteensattumia karjalaisuuden kanssa.

– Karjalaiset ovat rikastuttaneet satakuntalaista jäyhyyttä, ja karjalaisilla on ystäviä täälläkin lukematon määrä, Ryömä summasi.

Koska tilaisuuden otsikona oli ”Muistojen ilta”, Ryömä kertoi siitä, mitä Karjala ja karjalaiset ovat hänen elämässään merkinneet ja millaiset siteet hänellä asiaan ovat. Liikelle muistelu lähti jo 1900-luvun alusta.

– Isoisäni eli äitini isä **Eemeli Aakula**, syntyperäinen kokemäkeläinen, kävi Elisenvaaran maanviljelyskoulun Kurkijoella 1902 tienoilla. Sen jälkeen hän toimi Impilahden papin tilanhoitajana ainakin vuosina 1903–1906.

– Isäni **Erkki Ryömä**, syntyperäinen satakuntalainen, Karkusta, suoritti asepalveluksen Viipurissa ja agrobiologi-tutkinnon Kurkijoen maamiesopistossa 1930-luvun alussa.

– Minä itse, syntyperäinen kokemäkeläinen, määrättiin agrobiologiopintoja varten vuosiharjoittelijaksi vuonna 1967 – minnekkäs muualle kuin Parikkalan maatalousoppilaitokselle. Siis aivan itärajalle.

– Joku johdatus valmisteli minua jo edellisenä vuonna. Kävin maamieskoulun täällä Kokemäellä. Siihen liittyvän kesäharjoittelun suoritin Eurassa. Kuka olikaan harjoittelutoverini ja kämppäkaverini: Räisälässä syntynyt hyvä ystäväni **Seppo Marila** Ko-

kemäen Tuomaalasta.

– Kotimme majoitti myös sodan jälkeen muutaman siirtolaisperheen, joista minulla on hämävät muistikuvat. Olenhan syntynyt sodan jälkeen syksyllä 1945.

Siirtolaisia hän halusi kiittää kulttuuriteosta näiden tuotua alttaritauluja turvaan.

– Olen aina ihaillut Kokemäen kirkon sivuseinällä Räisälän kirkon alttaritaulua ja miettinyt, miten se on kuljetettu kaiken sen kaaoksen keskellä. Onhan Pyhäjärvenkin alttaritaulu Huittisten kirkossa. Mielestäni nämä pelastustyöt ansaitsevat erityisen arvannon, totesi Ryömä.

Vertailtuaan Vpl Pyhäjärven ja nykyisen Kokemäen tietoja, Ryömä oli havainnut joitakin yhtäläisyyksiä: Pinta-aloiltaan kunnat ovat n. 500 km², asukkaita kummassakin hieman yli 8000 ja molemmilla hallitsevana helmenä järvi, Karjalassa Pyhäjärvi, Kokemäellä Sääksjärvi.

– Myös muinaishistoria yhdistää Pyhäjärveä ja Kokemäkeä. Molemmilla paikkakunnilla on asuttu jo kivikaudella.

Herätysliikkeitemme kauneimmat virret ja laulut

Muistojen illassa myös yleisö pääsi ohjelmansuorittajaksi, kun Juhani Forsbergin opastuksella tutustuttiin suomalaisten herätysliikkeiden kauneimpiin virsiin ja lauluihin.

Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle ovat antaneet oman leimansa kirkon sisällä toimineet herätysliikkeet: evankelisuus, herännäisyys eli körttiläisyys, rukoilevaisuus ja lestadiolaisuus. Nämä vaikuttivat myös Vpl. Pyhäjärvellä.

– Voimakkaimmin näistä herätysliikkeistä esiintyi Vpl. Pyhäjärvellä evankelisuus, jonka oma rukoushuone pystytettiin Saaprun 1935. Rukoushuoneen vihkiäisiin osallistui parituhatta ihmistä. Sota teki valitettavasti tästäkin talosta hyvin lyhytikäisen. Mutta myös Saaprun rukoushuoneessa laulettu evankelisen liikkeen laulukirjan ”Siionin Kannel” laulut elävät edelleen. Kenties tunnetuin ja yksi rakkaimmista niistä on Marttilan kappalaisen **Kleofas Immanuel Nordlundin** kirjoittama laulu ”Oi minä onnen autuuden”.

Tämä laulettiinkin ensimmäisenä lauluna.

– Evankelinen liike, jonka avainhahmo oli rovasti **Fredrik Gabriel Hedberg**, toimi aluksi yhteydessä **Paavo Ruotsalaisen** johtamaan herännäisyyteen. Sittemmin näiden liikkeiden tiet erkanivat. Kun evankelisuus korosti armon ja sen synnyttämän uskon mukanaan tuomaan iloa ja uskonvarmuutta, herännäisyys varoitti armon päälle ”krossaamisesta” ja painotti ”ikäväiön uskon” merkitystä.

– Olikohan tämä ero kuitenkin ratkaiseva? Ainaakin **Kleofas Immanuel Nordlundin** laulu todistaa toista. Siinä kyllä laulaja iloitsee uskon autuudesta, mutta loppusäkeistössä hän kuitenkin myös sanoo: ”Nyt autuudesta riemuitseen mä täällä toivossa, mut täysin vasta tunnen sen mä kerran taivaassa”.

– Vpl. Pyhäjärvellä vaikuttivat myös lestadiolainen herätysliike, jonka puhujat pitivät seuroja myös kotipitäjässämme. Liikkeen perustaja oli rovasti **Lars Levi Laestadius**, joka vaihtoi 1800-luvulla Pohjois-Ruotsissa ja Pohjois-Suomessa. Liike hajaantui useiksi suuntauksiksi, ja tämä hajaannus tuntui myös Karjalan kannaksella. Liikkeen suunnista vahvin on ns. ”vanhoillislestadiolaisuus”, joka järjestämät Suviseurat kokoavat väkeä enemmän kuin minäkään muun herätysliikkeen tilaisuudet. Lestadiolaisuus

pitää erityisesti yllä syntien tunnustamista ja anteeksi-antoa ”Jeesuksen nimessä ja veressä”. Yksityinen ja julkinen rippi on liikkeen piirissä vahvempi kuin missään muussa herätysliikkeessämme. Liikkeen oma laulukirja on nimeltään ”Siionin laulut ja virret”, josta on uusimpaan virsikirjaamme otettu muutamia liikkeen kauneimpia virsiä.

Niistä laulettiin virsi 178: ”Myös isämme uskoivat ennen”, josta on tullut paljon veisattu virsi myös liikkeen ulkopuolella.

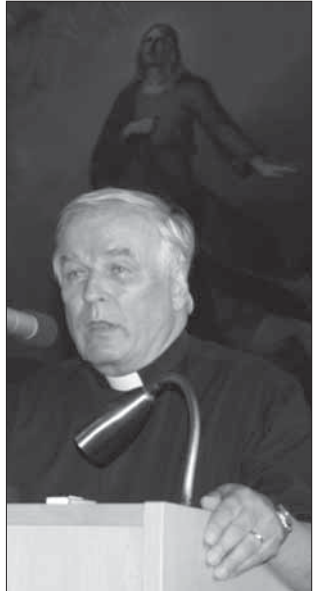
Forsbergin alussa mainittujen herätysliikkeiden lisäksi Vpl. Pyhäjärvellä toimi aktiivisesti myös 1844 Englannissa syntynyt Nuorten miesten (ja sittemmin myös naisten) kristillinen liike, joka perusti yhdistyksiä joko nuorille miehille (NMKY), naisille (NNKY) tai sitten pienemmillä paikkakunnilla molemmille yhteisesti (NKY).

– Muunmuassa äitini ja isäni **Emma** ja **Reino Forsberg** toimivat tässä liikkeessä. He pitivät laulukirjanaan Suomen Lähetysseuran kustantamaa laulukirjaa ”Hengellisiä lauluja ja virsiä”. Minäkin käytn tätä laulukirjaa virsikirjan rinnalla hyvin paljon toimiessani nuorisopappina Lautasaaren seurakunnassa. Yksi nuorten eniten laulama hengellinen laulu alkoi sanoin ”Auki nyt on kädet Jeesuksen aivan, myös sinut helmaansa sulkeakseen”. Jeesuksen lahjoittama vapaus on laulun iloinen sanoma, vaikka sen ruotsalainen kansansävelmä kulkeekin surumielisessä mollissa, Juhani Forsberg sanoi.

Henrik Renquistin johtaman rukoilevaisuuden keskuspaikka Karjalassa oli Sortavala. Sortavalan Kuokkaniemessä pidetyt kokoukset olivat liikkeen yksi keskeinen tapahtuma.

– Minulla ei ole tiedossa, oliko liikkeellä säännöllistä toimintaa myös Vpl. Pyhäjärvellä. Liikkeen nimen mukaisesti sen tuntomerkkinä oli pitkät polviruokukset. Liikkeen vanhempi haara vaikutti Länsi-Suomessa. Molemmat haarat tunsivat pitäytyvänsä samaan uskoon, mutta yhteisiä lauluja he lauloivat eri sävelmillä, mikä sodan jälkeen aiheutti pieniä käytännön ongelmia. Rukoilevaisten yksi vaikuttavimmista lauluista on virsi ”Jo mahtaisimme yötä ja päivääkin kiittää”. Se on otettu myös viimeisimpään virsikirjaamme (nr. 345).

Paavo Ruotsalaisen perustama herännäisyys eli

körttiläisyys ei jostakin syystä saanut suurempaa jalansijaa Karjalassa.

– Tietysti liikkeen kannattajia oli suuremmissa keskuksissa, kuten Viipurissa.

Muistojen illan lopuksi Forsberg halusi laulattaa yhteisesti kaksi laulua tämän liikkeen lauluaarteistosta. Liikkeelle lähdettiin nuoremmasta päästä:

– Herännäisyyden laulukirja on nimeltään ”Siionin virret”. Kirjaan vastikään lisätyssä liitteessä on myös **Jaakko Löytyn** kirjoittamia ja säveltämiä lauluja. Muutamat niistä ovat tulleet rakkaiksi kirkossamme laajemmaltikin, varsinkin **Esa Ruuttusen** laulama.

Kirkkoväki lauloi Siionin virsistä numeron 308: ”Tuuli työntää kulkijaa”.

Jaakko Löytyn tähänastinen elämäntyö käsittää valtaisan määrän erityisesti nuorempien rakastamia lauluja.

– Merkittävän työpanoksen Jaakko Löytty on antanut toimimalla lähetystyöntekijänä Afrikassa. Hän on yhdessä paikallisten muusikoiden ja veisaajien kanssa luonut Senegalin ev.-lut. kirkon ensimmäisen virallisen laulukirjan, Forsberg kertoi.

Herännäisyyden virsistä ei voi puhua edustavasti, ellei mukaan oteta ns. ”Paavon virttä”, ”Sinuhun turvaan Jumala”, joka on virsikirjamme virsi 382.

– Laajempaan tietoisuuteen tämä virsi tuli **Joonas Kakkosen** oopperan ”Viimeiset kiusaukset” myötä.

Tämä virsi veisattiin lopuksi ja luonnollisesti ilman soitinsäestystä, kuten körttiperinteessä on sääntönä.

– Ja kyllä Paavon virsi kaikuin mahtavasti suuren pyhäjärveläisjoukon veisaamana Kauvatsan kirkossa, totesi laulavaiseen kirkkokansaan tyytyväinen teologi.

Iltamissa esillä monenlaisia kykyjä

Lauantain Pyhäjärvi-juhlaa jatkettiin Kauvatsan seuratallolla perinteisten maalaisiltamien merkeissä.

Juhlatoimikunnan puheenjohtaja **Tuomo Hinkkanen** kertoi valmistelutahojen hääriineen hiki hatussa ja hyvässä yhteistyössä eri kauvatsalaisten järjestöjen kesken.

Juontovastuun hän luovuttu toimittaja **Juhani Merikalliolle**, joka on tuttu ääni mm. radion Sävel-lahjasta. Merikallio hoiti myös sunnuntain pääjuhlan juonnot.

Laulua, lausuntaa, huumoria ynnä muuta iltamiohjelmaa sisältänyt tapahtuma huipentui arpajaisiin ja tansseihin Revontuli-orkesterin tahdittamana.

Myös ruoka- ja virvokkepuolella pidettiin huolta helteiseen sään juhla-äestä.

Uudempaa tuulahdusta oli esitys ”Talentsu Kauvatsa”, joka parodioi nykypäivän tosi-tv:tä ja sen kykyjenetsintäohjelmia esiintyjäryhmällä ”Kauvatsan nimettömät”. Näyttämölle astui monenlaista yrittäjää

kansantanssijasta napatanssijaan, joille varsin omintakeiselta tuomaristolta heltisi sanansäilää. Yleisö sai huutoäänestyksellä ilmoittaa oman mielipiteensä parhaasta taitajasta, ja niinpä paikallinen napatanssijatar vei voiton. Ohjelmanumeron juonsi **Hilkka Nykänen**.

”Oikeisiin kykyihin” voidaan luokitella seitsenvuotias **Valtteri Jokela**, joka taatansa **Topin** kanssa soitti harmonikkaa tulevan taitajan ottein.

Laulua ja lausuntaa esittivät **Eila Yli-Sipilä** ja **Marja-Liisa Juusela**.

Eila Yli-Sipilä (vas.) lauloi iltamayleisölle, **Marja-Liisa Juusela** taas hauskuutti väkeä lausumalla **Tuppuran Jussin** mietteitä.

Valtteri Jokela harmonikkoineen otti yleisönsä taatansa Topin avustuksella.

Ensikertalaisia ja vanhoja tuttavuuksia

Syksyllä 50-vuotishääpäiväänsä viettävät Vappu ja Arto Hietala Tyrväältä käyvät Pyhäjärvi-juhlilla, kun Vapun juuret ovat Pyhäjärvellä; hän on syntynyt Keljan kylässä 1932. Pakaristen ja Henttosten sukua olevan Vapun yllä sininen Aino-puku.

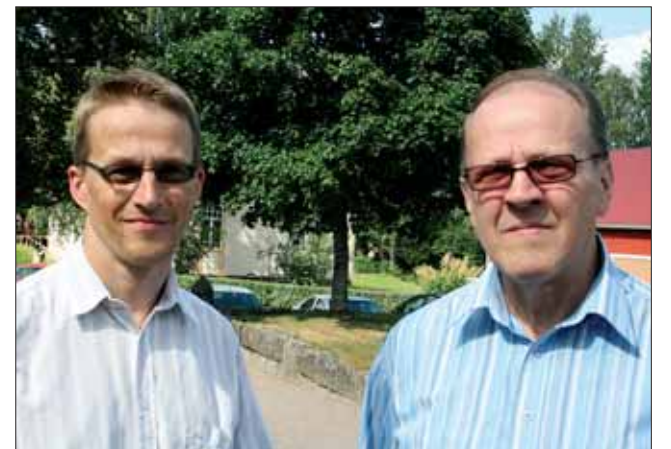

Tantsut ja Talentsut. Yleisö päätti iltamat tansseihin seurantalon lattialla.

Iltamahuumoria oli sitä ennen tarjoillut ryhmä Kauvatsan nimettömät omassa Talentsu-kisassaan.

Juhlilla tapasi vanhoja tuttuja. Likimain 50 vuotta oli ehtinyt kulua siitä, kun Pekka Inkinen (vas.) Vihdistä ja Reijo Pakarinen Sastamalasta olivat viimeksi nähneet. Aikanaan heidän perheensä asuivat samalla kylällä Liuhalassa, Tyrvällä.

Pekka Inkinen (oik.) oli saanut houkuteltua juhlille mukaan myös 42-vuotiaan poikansa Juha Inkisen, jota kuulemma jatkossa viedään myös kotiseutumatkalle Pyhäjärvelle, kun kipinä on saatu syttymään. Juha Inkinen totesi, että aikanaan hän kuunteli mielellään pappansa Toivo Inkisen juttuja, ja kiinnostus Karjalaan kytee; siksi hän myös lähti ensimmäistä kertaa mukaan Pyhäjärvi-juhlille.

Päiväjuhla sujui perinteiseen tapaan kirkonmenoista pääjuhlaan

Pyhäjärvi-juhlien pääjuhlaa vietettiin kirkastussunnuntaina 18.7. Juhlapäivän saarnan Kauvatsan kirkossa piti karjalaisjuurinen rovasti **Tauno Wikström**, teksti löytyy Kirkonsanoma-palstatalta sivulta 4.

Kirkonmenoihin kuului ehtoollinen sekä kolehdinkeruu Pyhäjärvi-Säätiön hengellisen työn hyväksi. Kolehti kerättiin myös Muistojen illassa. **Juhani Forsberg** totesi, että säätiön hengellinen työ painottuu tänä päivänä kristillisen uskon muistomerkkien kunnostamiseen ja ylläpitoon ”karrelle poltetussa maassa” Karjalassa. – Se on missiomme entiselle kotiseudulle.

Jumalanpalveluksessa sekä sankarihaudalla kuultiin myös Kauvatsan kirkkokuoron laulanta. Kirkonmenoista lähtivät liikkelle seppelpartiot, jotka laskivat tervehdykset sankarihaudalle ja Karjalaan jääneiden muistomerkille.

Muistojen ja muistomerkkien kunnioitusta

Sankarihaudalla puhunut **Pertti Hakanen** totesi, että näiden muistomerkkien äärellä koetaan tunteikkaita hetkiä ja sanomaton kaipuuta.

– Evakon lapsena tämä on minullekin hyvin vaikea hetki. Aina, kun pysähdyn muistomerkille, ajatuksien pukeminen sanoiksi on vaikeaa, sanoi Hakanen.

Itsekin upseerina työskennellyt Hakanen sanoi, että sodissa taistelleet sankarivainajat ja veteraanit tekivät aikanaan sellaista historiaa, joka tämän päivän asevelvollisille nuorille olisi haastava tehtävä.

– Sankarivainajamme olivat tottuneet tekemään raskasta työtä ja liikunnan eri muodot olivat monelle osa elämäntapaa. Peruskunto ja paineensietokyky olivat ehkä aavistuksen verran kovempia kuin tänä päivänä. Näillä henkilökohtaisilla ominaisuuksilla korvattiin monesti niin muonituksen, vaatetuksen kuin myös aseistuksenkin puutteita ja huollon pitkittymistä.

– Kaikesta sitkeydestä huolimatta meillä on myös täällä Kauvatsan kirkko-omaalla karu osoitus näistä lukuisista uhrauksista Suomen itsenäisyyden puolesta. Tulevaisuudessa sotien jälkeisten sukupolvien velvollisuus on huolehtia siitä, että nämä eri puolella maataamme olevat muistomerkit ovat osa meidän historiaamme jatkossakin ja säilyttää nykyisen tasoinen hoito ja arvostus suomalaisten keskuudessa.

Pari vuorokautta aiemmin Hakanen oli saanut lausua kiitossanat sankarivainajille myös Pyhäjärven muistomerkillä. – Sankarivainajien muiston kunnioittaminen on mahdollistettu meille kotiseutumatkailijoille Säätiön ansiosta, hän kiitti.

– Olosuhteet olivat usein taistelujen aikana erittäin rankat, mutta suomalainen sisu ja usko Korkeimpaan voimaan auttoi jaksamaan. Oltiin valmiita tekemään isänmaan puolesta kaikki voitava; liian moni uhraisi elämänsä.

– Huolehtikaamme jokainen omalta osaltamme karjalaisuuden arvostuksesta, isänmaamme menestyksestä sekä kantakaamme kaikki se vastuu, jonka sankarivainajamme ja veteraanit meille saivat hankittua.

Ehtoollisen jakoivat Tauno Wikström, Lassi Pruuki, Raimo Vuoristo ja Juhani Forsberg.

Päiväjuhlan viettoon siirryttiin Kauvatsan seurojen talolle, jossa emännät olivat kattaneet maittavan ruokapöydän tykötärpeineen.

Pyhäjärvi-tuotteita oli saatavana, ja myös Saksassa asuva **Irja Pokkinen-Müller** oli tuonut tauluiksi tehtyjä valokuviaan myyntinäyttelyyn.

Satakunnan maakuntalaululla alkuun kajautettu juh-

la jatkui musiikin, laulun, lausunnan, puheiden ja tervehdysten kera **Juhanni Merikallion** juontaessa ja **Maria Reikkon** säestäessä. Juhlapäivän sinetöi tietysti Karjalaisten laulu.

Seuraavalla sivulla vielä juhlapuhe ja muita ajatuksia juhlista. Juhlakooste:

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Irja Pokkinen-Müller perheineen tuli Saksasta saakka Pyhäjärvi-juhlille pitämään taidenäyttelyä, joka oli kooste hänen ottamistaan luontokuvista. Kuvassa vasemmalta Saija, Irja ja Peter Müller. Irjan isän juuret ovat Vpl. Pyhäjärven Salitsanrannan kylästä. Kuva: Kauko Hinkkanen.

Kauvatsan Karjalaisten varapuheenjohtaja **Hannu Pruuki** oli yksi juhlien ahkerista talkoolaisista; tehtäviä oli kolehdinkeruusta ja kunniavartiossa seisomisesta erilaisiin talkoohommiin seurojen talolla. Perheen nuorimmainen, kuusivuotias **Arttu Pruuki** pääsi myös paikalle mukaan. Poika on kastettu Pyhäjärveltä evakkoon tuodussa kastemekossa, jossa on nimensä saanut ainakin 16 lähisuvun lasta – mekon on tehnyt Pruukin äidin tati vuonna 1932 syntyneelle Eero Itäsalolle.

Sankarihaudalla puheen piti Pertti Hakanen.

Seppelten laskussa Yrjö S. Kaasalainen ja Ritva Kaasalainen, sekä Arja Hiiri ja Heikki Kiiski.

Kokemäen kaupungin tervehdyksen juhlille toi kaupunginhallituksen pj. **Juhani Seppälä**. Hänellä on henkilökohtaisia kiinnekohtia karjalaisuuteen; vaimonsa Marjatan isä Aapo Lemmetti oli Metsäpirtistä ja äiti Aili Vappu Lemmetti, o.s. Toiviainen, Pyhäjärveltä. Pyhäjärvi-lehti painetaan Seppälän johtamassa Satakunnan Painotuote Oy:ssä Kokemäellä.

Sopeutumista molemmin puolin

Kansanedustaja, puolustusvaliokunnan puheenjohtaja **Juha Korkeaoja** aloitti juhlapuheensa iloiten siitä, kuinka näkyvästi Karjala on ollut esillä kevään ja kesän aikana.

– Karjalan Liiton 70-vuotis juhlat vuosi on näkynyt ja kuulunut. Liiton juhlat vuoden lisäksi lukuisat pitäjäjuhlat elävöittävät suomalaista kulttuurikeskusta arvokkaalla tavalla. Kauvatsan Pyhäjärvi juhla on omalta osaltaan vakuuttava todiste lujasta tahdosta säilyttää ja kehittää karjalaista perinnettä ja kulttuuria. Tästä työstä Pyhäjärvi-Säätiö palkittiin liiton juhlassa, totesi Korkeaoja kiittäen niin säätiötä kuin Kauvatsan Karjalaisia tämän juhlan järjestämisestä.

Pyhäjärven vaiheita sotien jaloissa

Korkeaoja näki, että karjalaisuus ja karjalaisten tapojen säilyminen on ollut koko Suomelle suuri rikkaus.

– Myös muistojen vaaliminen ja tarinoiden siirtäminen nuoremmille sukupolville on äärimmäisen tärkeää, jotta maamme historia säilyy elävänä mielissämme.

Korkeaoja oli myös tutkinut Pyhäjärven historiaa: Viipurin läänin pyhäjärveläiset asutettiin pääosin Huittisista Hämeenkyröön käsittävälle alueelle. Laatokan rannalla sijaitseva Pyhäjärven kunta oli suuri maatalouspitäjä, jossa asukkaita oli n 8 000. Kunnan alueella oli useita muitakin järviä, joiden rannoille kylät olivat muodostuneet. Kalastus olikin yksi tärkeistä elinkeinoista. Pyhäjärveen kuului myös Laatokan saarella sijaitseva Konevitsan luostari, jota viime vuosina on kunnostettu myös suomalaisten voimin.

– Useimmat pyhäjärveläiset joutuivat lähemmäs evakkotielle kaksi kertaa. Ensimmäinen evakuointi tapahtui kiireellä talvisodan sytyttyä 1939. Mukaan otettiin lähinnä se, mitä itse pystyttiin kantamaan, sillä joukkoevakuointia ei ollut ehditty kunnolla suunnittelemaan.

– Vaikka Pyhäjärvi ei jäänyt Talvisodan taistelujen alle, koki pitäjä melkoisen hävityksen jatkosodan hyökkäysvaiheen taisteluissa, minkä koteihinsa palanneet pyhäjärveläiset saivat katkerasti huomata. Jälleenrakentamiseen ryhdyttiin kuitenkin tarmolla ja ennen kuin vuonna 1944 jälleen oli lähdettävä pois sodan jaloista oli noin ¾ osaa asukkaista ehtinyt palata entisille asuinsijoilleen.

– Lopullinen evakkotie jatkosodan päätyttyä 1944 oli sitäkin katkerampi, kun rauhanneuvotteluissa jouduttiin luovuttamaan alueet takaisin Neuvostoliitolle.

le vastaamaan vuoden 1940 rajoja, vaikka Neuvostoliiton joukot oli kovissa torjuntataisteluissa onnistuttu pysäyttämään selvästi ennen talvisodan jälkeistä rajalinjaa, muistutti Korkeaoja.

Asuttaminen sujui esimerkillisen hyvin

Vaikka jatkosodan lopulla evakkoon ei lähdetty samalla kiireellä, kuin neljä vuotta aikaisemmin, ei evakuointisuunnitelmia ehditty kunnolla toteuttaa, vaan kukin pakeni kuinka parhaiten taisi.

– Monelta jäi rajan taakse paitsi koti ja rakkaat muistot, myös suurin osa omaisuudesta, jota ei pystytty ottamaan mukaan.

Jatkosodan päätyttyä syksyllä 1944 yli 400 000 karjalaista oli joutunut jättämään kotinsa.

– Asutettavia oli 11 prosenttia Suomen asukkaista. Suurin piirtein sama osuus kansallisvarallisuudesta oli niin ikään menetettyalue luovutusten myötä.

– Sodan jälkeen köyhtynyt ja runneltu Suomi pystyi kuitenkin toteuttamaan ainutlaatuisen ja tehokkaan asuttamisen kotinsa menetäneille. Asuttaminen tehtiin Suomen omasta toimesta ja omien rajojen sisällä. Vastaavaa ei taida löytyä historiasta mistään maapallon kolkasta, juhlapuhuja muistutti.

Asuttamisen perustana toimi eduskunnan säätämä maanhankintalaki, jonka nojalla maata hankittiin siirtoväelle niin valtiolta, kunnilta, yhtiöiltä kuin yksityisiltäkin. Sijoittamissuunnitelma koski varsinaisesti vain maatalousväestöä.

– Pyrkimyksenä oli tarjota mahdollisimman hyvin aikaisempia oloja vastaavat olosuhteet uudella kotipaikalla, jotta saman elinkeinon harjoittaminen olisi mahdollista. Samoin haluttiin samalla alueella asuneet sijoittaa lähelle toisiaan. Maatalouden harjoittamisen kannalta sijoittumista viljavaan keskeiseen Satakuntaan voidaan pitää onnekkana asiana, mutta varmaankin monelle kauniiden järvimaisemien menettäminen oli raskasta, eikä ”Laatokan meren” kaltaista vesistöä voitukaan löytää mistään muualta.

Kodin menetystä vaikea kuvitella

– Vaikka siirtoväen asuttamista voidaan kokonaisuutena pitää oikeana ja onnistuneena suururakkana, emme saa unohtaa, kuinka vaikea ja tuskallinen prosessi se oli karjalaiselle väestölle ja joltain osin myös valtaväestölle, erityisesti niille, jotka joutuivat luovuttamaan maata asutuksen tarpeisiin, totesi Korkeaoja.

– Oman kodin ja kotiseudun menettäminen ja

lähtö kokonaan vieraisiin olosuhteisiin, toisten armoille, on sellainen koettelu, mitä meidän tämän päivän ihmisten vaikea edes kuvitella.

– Evakoille kaikki oli uutta, ympäristö, yhteisö, jopa maa ja ilmasto, jota olisi pitänyt alkaa viljellä. Perheenjäseniä oli menetetty rintamalla tai evakkomatkalla, omaisuus ja karja oli saattanut jäädä rajan taakse, ystävät ja sukulaiset oli saatettu sijoittaa toisaalle. Ja puhuttavat murteetkin poikkesivat toisistaan melkoisesti. Vaikka yleissävy siirtolaisiin ja asutukseen oli hyväksyvä ja positiivinen, yksittäisiltä epäilyksiltä ja kyräilyiltä ei välttytty.

Korkeaoja arveli, että asuttamisen onnistuminen ja yhteiskunnan yhtenäistyminen oli paljolti varmastikin karjalaisen positiivisen asenteen ja aktiivisuuden ansiota.

– Olenkin monesti todennut, että paljon enemmän vaikeuksia olisi ollut, jos satakuntalaisten oli pitänyt siirtyä Karjalaan. Luulen, ettei tällainen siirto olisi onnistunut ollenkaan.

Uudisrakentamista talvisodan hengessä

Oma lukunsa oli uuden kodin ja maatilan rakentaminen, joka vaati raskasta työtä monta vuotta lähes kellon ympäri.

– Eikä tilanne valtaväestönkään kannalta ollut helppo. Maan luovuttamisen asutuksen tarpeisiin koettiin monessa tapauksessa raskaana asiana. Talvisodan henki, joka liitti Suomen kansan yhteen ja teki mahdolliseksi menestyksellä puolustaa Suomen itsenäisyyttä ei loppunut sodan päättymiseen. Sama yhteisvastuu mahdollisti sen, että sen jälkeen kun taistellen oli kyetty säilyttämään Suomen itsenäisyys kyettiin vielä asuttamaan kotinsa menettäneet kanssaihmiset ja jälleenrakentamaan sodan runtelemaa.

– Sodan jälkeen Suomen kansa lähti kuitenkin vetämään samaa köyttä. Jokainen oli kokenut surua ja menetyksiä sodan aikana.

Edessä oli jälleenrakentamisen lisäksi ponnistukset sotakorvausten maksamiseksi.

– Suomella ei ollut varaa jakaantua sisäiseen kyräilyyn eri taustojen tai heimojen perusteella. Sota ja jälleenrakentaminen vahvistivat yhteisöllisyyttä Suomessa.

Sopeutumista molemmin puolin

Korkeaoja tuumasi, että karjalaisten tulo Satakuntaan on ollut varmaankin melkoinen kulttuuri shokki molemmille osapuolille muutoinkin kuin luonnonolojen osalta; Karjalainen

iloisuus ja puheliaisuus sekoittuivat satakuntalaiseen jäyhään ja vähän juroonkin luonteenlaatuun.

– Tuolloiseen Turun ja Porin läänin asutettiin yli 60 000 karjalaista. Kyse ei ollut vain evakkojen sopeutumisesta, vaan myös alkuperäisten asukkaiden ja kuntien oli sopeuduttava yhtäkkiseen väestön lisääntymiseen.

– Eikä kysymys ei ollut vain karjalaisten sopeutumisesta uuden kotiseudun elämään, vaan karjalaisten tulo elävöitti ja virkisti kunallispolitiikkaa ja seurakuntien ja yhdistysten toimintaa.

– Karjalaiset ovat osallistuneet vuosikymmeniä yhteiskunnalliseen toimintaan. Haluan uskoa, että parhaimmillaan karjalainen vilkkaus ja välittömyys ja satakuntalainen vakaus ja määrätietoisuus, muodostavat erinomaisen yhdistelmän.

– Kuitenkaan karjalainen kulttuuri ja omanarvontunne ei ole kadonnut, siitä todisteena mm. Pyhäjärvi-juhlat. On hienoa nähdä, kuinka ylpeänä vanhoja perinteitä, tapoja ja muistoja

Juhlatoimikunnan puheenjohtaja **Tuomo Hinkkanen (vas.)** ja juhlapuhuja **Juha Korkeaoja** vaihtoivat kuulumiset tilaisuuden päätteeksi.

vaalitaan ja siirretään seuraaville sukupolville. Ja hienoa nähdä, että vanhoja tarinoita ei vain kerrota,

vaan niitä myös kootaan ja kerätään kirjalliseen muotoon, Juha Korkeaoja kiitteli.

Marja Koukku, o.s. Pärssinen ja Kaarlo Koukku poikkesivat myös Korkeaojan juttusilla. Koukun ja Korkeaojan isät ovat olleet yhtä aikaa talvisotareisulla Sallassa joulukuussa 1939.

Varusmiespalvelusta kehitettävä

Eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtaja kommentoi odotetusti myös Suomen mahdollista Nato-jäsenyyttä ja yleistä asevelvollisuutta.

– Talvisodan hengen ja asuttamisen tapaan sama yhteinen vastuu isänmaan turvallisuudesta on perustana yleiselle asevelvollisuudelle, joka vielä tänäänkin muodostaa kulmakiven Suomen puolustuspolitiikassa. Yleinen asevelvollisuus nauttii suomalaisten keskuudessa vahvaa kannatusta, mutta itsestään selvää sen säilyminen ei ole.

Korkeaojan käsityksen mukaan mukaan yleinen asevelvollisuus voi vaarantua kolmen eri tekijän johdosta:

– Ensinnäkin keskusteluissa aika ajoin esille noussava Suomen mahdollinen Nato-jäsenyys mitä suurimmalla todennäköisyydellä johtaisi useimpien Nato-maiden esimerkin mukaisesti, yleisen asevelvollisuuden rapautumiseen ja päättymiseen lyhyehkön siirtymäajan jälkeen.

– Toisena uhkatekijänä yleiselle asevelvollisuudelle pidän esityksiä siirtyä valikoivaan asevelvollisuuteen.

– Kolmantena uhkatekijänä pidän tilannetta, missä varusmiespalvelun ja yleisen asevelvollisuuden kokonaisuuden sisällöllinen kehittäminen ajan vaatimusten mukaisesti laimin-

lyötäisiin.

Nato velvoittaisi kv-kriisinhallintaan

Korkeaoja sanoi, että asevelvollisuus ankkuroituu Suomessa voimakkaasti perustuslain tasolla säädettyyn maanpuolustusvelvoitteeseen.

– Yleisen asevelvollisuuden legitimitietin perusta on Suomen alueellisen koskemattomuuden ja valtiollisen itsenäisyyden turvaaminen ääritapauksessa sotilaallista voimaa käyttäen ja suuriakaan uhrauksia kaihtamatta. On mahdollista ajatella, että maanpuolustusvelvoitetta laajennettaisiin niin, että se koskisi osallistumista kriisinhallintaan kaukana Suomen rajojen ulkopuolella.

– Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen, mikä on noussut Naton keskeiseksi tehtäväksi, on Suomessa vapaaehtoisista niin reserviin kuuluville sotilaille kuin kantahenkilökunnallekin. Naton jäsenenä tästä periaatteesta olisi luovuttava.

– Yleiseen asevelvollisuuteen liittyy kiinteästi ajatus siitä, että koko yhteiskunta, väestö ja yritykset yhteisesti vastaavat maanpuolustuksesta. Yleistä asevelvollisuutta ei voidakaan nähdä irrallisena sotilaallisena elementtinä, vaan se liittyy oleellisesti osana kokonaisuusmaapuolustukseen.

– Suomen maanpuolustusta ei ole ulkoistettu, sitä ei hankita ostopalveluna, vaan siitä vastaamme me suomalaiset ihan itse. Jos Suomi liittyisi Naton jäseneksi, tämän kokonaisuuden ylläpitäminen tulisi vaikeaksi ja pitemmän päälle mahdottomaksi, näki Korkeaoja.

Ei kiitos valikoivalle asevelvollisuudelle

Viime aikoina on yhä useammalta taholta tehty ehdotuksia siirtymisestä valikoivaan asevelvollisuuteen.

– On selvää, että luopuminen koko miespuolista ikäluokkaa koskevasta velvoitteesta johtaisi nopeasti koko järjestelmän rapautumiseen. Kun kysymyksessä on perustuslakiin nojauva velvoite, sen tulee koskea kaikkia.

– Suuri haaste on kehittää varusmiespalvelun sisältöä niin, että tämän päivän nuoret, jotka elävät täysin toisenlaisessa yhteiskunnassa verrattuna sodanjälkeisiin sukupolviin ja joille elämän uhkatekijät ovat uudenlaiset, kokisivat asevelvollisuuden ja varusmiespalvelun motivoivana.

Korkeaoja painotti, että tässä suhteessa jatkuva kehitystyö ja mm. varautuminen myös muihin kuin perinteisiin sotilaallisiin kriiseihin, tulee ottaa huomioon.

Pahansuopainen repostelu harmittaa

Kauvatsan Vpl Pyhäjärvi-juhlat 2010 päättyivät hallintoneuvoston puheenjohtaja **Antero Pärssisen** tervehdykseen. Päätöspuheenvuorossaan hän totesi olevan erityisen mielellään, koska oli tilanteessa viimeistä kertaa Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston puheenjohtajana.

– Ensi talvena tämä puheenjohtajuus siirtyy nuorempien henkilöiden tehtäväksi. Olen melko varmasti tämän postin haltijana viimeinen paljasjalkainen pyhäjärveläinen, totesi Pärssinen ja otti sitten esiin julkisuuden pahansuopaisen repostelun:

–Viime aikoina on tullut muotiin repostella eri asioita julkisuudessa pahansuopaisella päätöksellä. Tätä on valtakuntamme asioissa harrastanut muuan **J. Bäckman** ajatuksilla, jotka ovat kuin neuvosto-KGB:n käskystä tehtyjä. Meitä karjalaisia on viime viikkoina parjannut YLE 1:ssä itseään muutoinkin kaikkitietävänä pitävä **Kirsi Virtanen**. Eikä meidän oma lehtemmeäkään ole säästynyt samantyyppiseltä kunniakkaiden ihmisten asiattomalta arvostelulta, pahoitteli Pärssinen.

– Kirsi Virtasen väitteet mm. karjalaisten omaisuuden korvausasiassa ovat kyllä vertaansa vailla olevaa vääristelyä ja valheita. Korvauslaki säädettiin 9.8.1940. Sitä tarkistettiin ja se vahvistettiin 13.8.42. Sen mukaan karjalaisille maksetaan korkeintaan 500 000 markkaan nousevasta omaisuudesta täysi korvaus; tätä suurempi korvaus maksetaan alenevan asteikon mukaisesti, hintataso vuoden 1939 mukaan.

Käytännössä jokainen perhe luetteloi menettämänsä omaisuuden ja esitti eri esineille korvaushinnan. Lopullisen korvaushinnan määrätti kolmihenkinen toimikunta, joka yleensä alensi esitettyä hintaa.

– Näihin hintamäärityk-

siin ja korvaussummiin voi jokainen halutessaan tutustua Kansallisarkistossa, jossa nämä asiakirjat ovat hyvässä säilössä.

Antero Pärssinen kertoi esimerkkinä, että kansallisarkistosta löytyvät hänekin perheensä osalta isän kosmuskynällä kirjoittamat paperit.

– Mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että Karjalaan paluun jälkeen maksettiin Kansanhuollolle takaisin sen omaisuuden arvo, joka oli venäläisten jäljiltä tallessa. Meillä mm. tukkireet, turpeen repijä ja kirnu. Käykää tutustumas-

Karjalaisuus elää ja voi hyvin!
Pyhäjärvi-juhlat summat-
tiin positiiviseksi ja onnis-
tuneeksi karjalastaapahtu-
maks.

Vpl Pyhäjärvi-Säätiön
puolesta Pärssinen kiitti
juhlapuhuja Juha Korkea-
ojaa mielenkiintoisista aja-
tuksista ja sanoista. Kii-
toksen ansaitsivat myös
juhlan järjestäjät.

– Juhlan järjestäjät Kau-
vatsalla ovat pienehköllä
joukolla tehneet mittavan
työn tämänvuotisten kihu-
jen onnistumiseksi. Kiitok-
set **Tuomo Hinkkaselle**
mainiosta ideasta tuoda
juhlat tänne Kauvatsalle ja
niiden järjestelyn jämakäs-
tä johtamisesta. Jokainen
järjestelyissä mukana ollut
ansaitsee meidän kaikkien
kiitokset antaumuksella
tehdystä talkootyöstä juh-
lien onnistumiseksi. Ko-
kemäen kaupungin ja seu-
rakunnan osuus on ollut
tavanomaisen merkittävä ja
parhaimmat kiitoksemme
ansaitseva.

Osansa kiitoksista sai
myös paikalle tullut yleisö.

– Yleisö läsnäolollaan te-
kee aina juhlasta juhlan.
Karjalaisuus ja pyhäjärve-
läisyys elää ja voi hyvin,
usko! Pärssinen toivotta-
essaan juhlaväelle hyvää ko-
timatkaa.

Stipendejä nuorille

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hal-
litus on tukenut pyhäjärve-
läisjuurisia opiskelijoita
myöntämällä hallinnoimis-
taan rahastoista apurahoja
kuluneenakin vuonna.

Kauvatsan päiväjuhlassa
ohjelmanumerona oli pe-
rinteisesti stipendien jako,
jossa jaettiin Arvo Kukon
ja Perinnerahasto I:n apu-
rahat: Arvo Kukon rahas-
tosta stipendin saivat **Jus-
si Hirvonen Jussi** ja **Jas-
miina Kuronen**. Perinne-
rahasto I:stä apurahaa sai
Lotta Näriäinen.

Maaliskuussa on jo jaet-
tu seuraavat apurahat: Tyy-
ne Lehtoisen rahastosta
stipendin ovat saaneet
Matthew Collegeman,
Essi Hynninen, **Hanna**
Karmala, **Kati Kiiveri**,
Antti Mikkola, **Severi**
Nordberg, **Karoliina**
Nurmikolu, **Tuomas**
Seppänen ja **Sanna Tork-
keli**.

Käsityöalan rahastosta
Joona Hinkkanen, **Jus-
si Loimusalo** ja **Tim**
Määttänen.

– Tarkempia tietoja apu-
rahoista ja niiden hakemi-
sestä on säätiön kotisivuil-
la: [www.karjalanliitto.fi/vp-
lpyhajarvisaatio](http://www.karjalanliitto.fi/vp-lpyhajarvisaatio), vinkkaa
säätiön asiamies **Pirjo Kii-
ala**.

**Enkkuan koulupiiriin
stipendit**
Myös Enkkuan koulupiiriin
kyläkirjatoimikunta jakoi
stipendejä varoista, joita on
kertynyt Enkkuan, Saapun,
Kosterman ja Rahkajär-
ven kylien ihmisistä, elä-
mästä ja kulttuurista kerto-
vasta kirjasta ”Ikkuna Kar-
jalaan”.

– Ensimmäinen erä jaet-
tiin 19.7.2009 Nokian Vpl.
Pyhäjärvi -juhlissa, jolloin
seitsemän opiskelijaa sai sti-
pendin. Toinen ja samalla
viimeinen erä jaettiin
18.7.2010 Kauvatsan Vpl.
Pyhäjärvi-juhlissa, toteaa
kyläkirjatoimikunnan sih-
teeri **Kyllikki Laitinen**.

Seuraavat neljä korkea-
koulu- ja ammattikorkea-
koulutasoista opiskelijaa
saivat stipendin: **Ville Kul-**

Pyhäjärvi-Säätiön hallinnoimista rahastoista stipen-
dejä jakoivat Yrjö. S. Kaasalainen ja Pirjo Kiiala,
vastaanottajiksi paikan päälle ennättivät Jasmiina
Kuronen ja Lotta Näriäinen.

mala Hämeenkyröstä, hän
opiskelee Itä-Suomen yli-
opistossa farmasiaa,
Emmi Pihlhjärta Lap-
peenrannasta, joka opiske-
lee Helsingin yliopistossa
kasvatustieteitä tavoitteena
lastentarhanopettajan tut-
kinto, **Jaakko Rissanen**
Espoosta opiskelee Euro-
controlin järjestämässä
koulutuksessa lennonjohta-
jaksi, ja **Sanna Ukkonen**
Espoosta Sibelius-Akate-
miassa musiikkikasvatuk-
sen opintosuunnalla.

Lisäksi kolme lukiota-
soista opiskelijaa sai sti-
pendin: **Roope Juvonen**
Helsingistä, **Susanna Pusa**
Hämeenkyröstä ja **Hanna**
Rissanen Espoosta.

Seuraavien juhlien valmistelu käynnistyi heti Sastamalassa

Kauvatsan juhlien päätteksi **Pertti Hakanen** toivotti väen tervetul-
leeksi ensi kesänä juhlimaan Sasta-
malaan, jossa juhlarjestelystä vas-
taavat Vammalan Karjalaiset.

Vuoden 2011 Pyhäjärvi-juhlien-
valmistelu käynnistyiikin vain muu-
tama päivä Kauvatsan juhlien jäl-
keen. Juhlatoimikunnan ensimmäi-
nen kokous pidettiin **Oiva** ja **Tuu-
la Kaasalaisen** kotona. Juhlatoi-
mikunnan puheenjohtajaksi lupau-
tui Pertti Hakanen ja varapuheen-
johtajaksi **Pekka Salonen**, joka toi-
mii myös Vammalan Karjalaiset
ry:n puheenjohtajana.

Juhlatoimikunnan kokoonpano
kuvassa vasemmalta oikealle, eturi-
vissä: Helga Mäkelä, Katri Paju-
nen, Ritva Heikkilä, Mirja Tenka-
nen ja Irja Kärki. Takarivissä Pekka
Salonen, Pertti Hakanen, Oiva Kaa-
salainen ja Yrjö S. Kaasalainen.
Kuvasta puuttuu Paula Mattila.

KAUVATSAN KARJALAISET RY KIITTÄÄ

Lämmin kiitos kaikille juhluvieraillemme, kun olitte löytäneet tienne yhteisille juhlillemme. Oli mukavaa viettää yhteisiä hetkiä kanssanne.

Kauvatsa tarjosi teille parastaan käytettävissä olleitten puitteitten mahdollistamissa rajoissa. Varsinkin luonnonkauniiseen Aittakariin olisimme toivoneet useamman vieraamme tutustuvan.

Toivottavasti monelle teistä jäi Kauvatsan Pyhäjärvi-juhlilta kotiin vietäväksi mieluisia muistoja. Muistoja, joista riittää kertomista useampaankin kertaan.

Juhlan järjestäminen pikkuiselle Kauvatsan karjalaiset ry:lle oli merkittävä voimien koetus. Ilman kauvatsalaisten yhteisöjen korvaamatonta talkoapua emme olisi pärjänneet. Nöyrä kiitos uutteralle talkooporukallemme.

Kauvatsan karjalaiset ry ei suinkaan jää laakereille lepäämään. Ensi kesän hankkeena on matka Karjalaan, Pyhäjärvelle. Majapaikkakin on jo varattu Musakan Lomarannasta. Matkasta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä allekirjoittaneeseen. Muutamia paikkoja on vielä vapaana.

Kauniin myrskyttömän loppukesän toivotuksin.

KAUVATSAN KARJALAISET RY
pj. TUOMO HINKKANEN

KIITOS KAUVATSAN JUHLISTA!

64. kerran on vietetty Vpl. Pyhäjärvi-juhlat. Kokemäen kaupungille, seurakunnalle ja yrityksille kiitos tuesta juhlien onnistumiseksi.

Tarmokas juhlatomikunta Tuomon johdolla vastasi, että kaikki järjestelyt toimivat ja tunsimme olevamme odotettuja vieraita.

Vuoden 1954 juhlat oli vietetty sateen yllättäessä, mutta nyt saimme todelliset heinähelteet. Sama kirkko ja seuratalo tarjosi jälleen suojan viettää juhlaamme säästä huolimatta.

Kiitos arvoisa juhlayleisö, ohjelmansuorittajat, toimihenkilöt, juhlatomikunta ja talkooväki, Teidän mukana olonne ja työpanoksenne takasi hyvät juhlat Kauvatsalla!

Pertti Hakanen Vammalan Karjalaseurasta esitti meille kutsun saapua viettämään 65. Vpl Pyhäjärvi-juhlia Sastamalan Vammalaan ensi kesänä.

Kutsu otettiin aplodein vastaan, nähdään ”kihuissa” vuoden päästä!

VPL. PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

YRJÖ S. KAASALAINEN
hallituksen puheenjohtaja

PIRJO KIIALA
säätiön asiamies

Goltzit ja Reunasen kartanon värikkäitä vaihteita Pyhäjärven Salitsanrannalla

Toukokuun lehdessä **Vuokko Merjanaho os. Salpakoski** kyseli tietoja Reunasen kartanosta Salitsanrannalta.

Vuokon isä **Antti Salpakoski** oli usein puhunut Reunasesta. Lupasin Vuokolle ottaa selvää kartanosta, mutta se osoittautuikin vaikeaksi. Niin paljon kuin Pyhäjärvestä on tehty historioita ja kyläkirjoja, niin missään ei kerrota kartanosta, eikä löytynyt kuvia-kaan. Salitsanrannan kirjassa on vain lyhyt maininta, että sen nimen talo ja tila oli Salitsanrannan uloimalla reunalla.

Löytyi kuitenkin kaksi henkilöä, jotka kertoivat hyvin selkeästi kartanon elämästä. Parhaiten asioista tiesi 87-vuotias Savonlinnassa asuva **Hilkka Kosonen o.s. Meskanen**. Hänen kotinsa oli vastapäätä kartanoa tien toisella puolella. Ja toinen tietäväinen on Lahdessa asuva 85-vuotias **Elsa Kuisma**. Hän asui myös kartanon lähi-tuntumassa.

Ravakko Golzien huvilana

Kartanon tilanimenä oli aikoinaan Ravakko. Rikas venäläinen **Boris Goltz** osti jo paljon ennen vallankumousta tilan päärakennuksen huvilakäyttöön. Mukana tuli aimo annos maatakin. Pietarissa Goltzeilla oli iso kivitalo ja maallista mammonaa enemmänkin. Olimme silloin Venäjän kanssa yhtä maata ja useilla venäläisillä oli huviloita Suomen puolella Karjalan kannaksella.

Hilkka Kosonen kertoi, että huvila oli iso kaksikerroksinen talo isoine lasikuistineineen.

– Alakerrassa oli salia salin perään, yläkerrassa makuuhuoneet oman perheen lisäksi myös vieraille.

Rouva **Sofia Goltz** oli laulajatar. Perheessä oli kolme poikaa, vanhin **Daniel**, **Nikolai** ja nuorimmainen **Vetseslav**. Tytärtä **Valentinaa** kutsuttiin **Lulaksi**.

– Pihapiirissä oli useita huvimajoja ja pieniä huviloita Goltzien venäläisille ystäville. Mm. venäläinen huippupianisti ja säveltäjä **Anatol Ljubimov** asui yhdessä talossa ja hänen kodissaan syttyi tulipalo.

Hilkka kertoi, että hänen **Juho**-isänsä juoksi heti tulipaloa sammuttamaan. Pianisti huusi epätoivoisena:

”Voi hyvät ihmiset pelastakaa minun pianoni, pelastakaa piano”. Piano saatiin viime tipassa pelastettua, mutta muita arvokkaita sävellyksiä ja ennenkaikkea rahat säveltäjä menetti hetkessä. Talo paloi poroksi.

Vuonna 1917 vallankumouksen tuulet puhalsivat Venäjällä. Sen myötä Goltzienkin omaisuus ja talo Pietarissa sosialisointi hetkessä uusille omistajille. Heille jäi vain Suomessa oleva huvila, johon he pakenivat, eivätkä koskaan palanneet Pietariin.

Suomessa Goltzeilta ei oikein omin päin luonnistunut maanviljelys ja rahaakin piti saada elämiseen. Boris Goltz päätti myydä kartanon ja hankkia jostain uuden työpaikan.

Käkisalmissa asuva varakas vientisahan omistaja **Kalle Reunanen** oli mennyt naimisiin **Ampialan** kartanon **Saara**-tyttären kanssa, joka oli koulutukseltaan agronomi. Heillä oli kaksi poikaa, **Juhani** ja **Reko**. Saara ja Kalle Reunanen ostivat Goltzien tilan. Goltzit ostivat rahoilla omakotitalon Käkisalme-
sta, isä-Boris pääsi Reunasen sahalle työjohtajaksi ja rahaa jäi runsaasti vielä elämiseenkin.

Kartano Reunasten aikana

Uusien omistajien myötä tilalla tehtiin suuria muutoksia. Suunnitelmia johti agronomi-rouva.

– Osalle pelloista istutettiin 800 omenapuuta. Kartanoon palkattiin puutarhuri **Väinö Ekström** (myöhemmin **Erha**) Joki-oisista. Omenapuiden ympärille istutettiin kuusiaita, jota ympäröi vielä muu aita. Kuusiainan ja puuainan välissä kulki tie, jota pitkin työntekijät kulkivat, ja yksi kulkijoista oli koulutettu poliisikoira Jeri, joka vahti tarkkana aluetta, toisen koiran nimi oli Lelu, kertoo Hilkka Kosonen ja jatkaa:

– Kartanoon johti kolme koivukujaa, joka jatkui kartanosta edelleen rantaan. Rannassa rantasauna laitureineen ja iso patio oleskeluun. Alueella oli useita hienoja huvipaviljongeja ja yhdessä huvipaviljongissa vietettiin naapurissa asuvan Hilkka Meskanen ja Iivari Kososen häitä.

– Kartanossa tarvittiin

runsaasti työvoimaa, keittäjä, lastenhoitaja, pyykkäri, siivooja, tilanhoitaja, muonamiehiä, karjanhoitajia ym. Omenoita tuli runsaasti ja työhön tarvittiin pakkaajia. Englantiin lähetettävät omenat pakattiin yksitellen erikoissilkkipaperin sisään isoihin puulaatikoihin. **Kajanderin Lahja (Hissa)** oli erikoisen taitava näiden vienti-omenien pakkaaja. Tietysti omenoita vietiin myös Suomen markkinoille ja teollisuuden käyttöön.

– Agronomi Saara Reunanen ei ollut mikään kartanon hienostorouva, vaan tarttui työhön kuin työhön. **Juho Meskanen** ihmetteli, kun kerran huomasi rouvan talikon kanssa siivoma-
massa rannan mutaista ryteikköä. Kerran rouva tuli katsomaan viljan pintia. Hilkan äiti **Anna-Leena Meskanen** erotteli mutkalla viljaa tähkistä.

Pyhäjärveläismurteessa *mutka* ja *riuska* ovat viljan puintivälineen nimityksiä riihessä puitaessa.

– Saara-rouva koitti myös heiluttaa mutkaa. Totesi kuitenkin, ”ei tämä ole ihmisen työtä” ja seuraavana päivänä tilattiin puimakone. Reunasten aikana kartanossa uusittiin kaikki maanviljelysökalut.

Tilalla viljeltiin heinää ja eri viljalajikkeita, koska kartanossa oli lehmä, hevosia, kanoja ja muita pieneläimiä. Tilan karjasta oli maininta Pyhäkylän tarkastusyhdistyksen tilastossa 1930-luvulta. Erikois-
maininnan ansaitsee Saara Reunasen Salitsanrannalta omistama ISK-rotuinen 26657 lehmä, tuotanto 4554 kiloa maitoa, 214,3 kiloa rasvaa, rasvaprosentti 4,7.

Karhu lemmikkinä

Vuokko Merjanahon lähettämä karhunpoikasen kuva on hyvin tuttu niin Hilka Kososelle kuin Elsa Kuismallekin.

Elsa kertoi, että he ker-

ran leikkivät omassa pihan leikkimökissä, niin yllättäen pieni karhunpoika kurkisti pyöreillä nappisilmillään leikkimökin ikkunasta. Lapset olivat riemuisaan, kun elävä nallekarhu tuli heille vieraaksi. Saara-rouva oli päiväkävelyllä karhun kanssa ja poikkesi kylään.

Karhunpentu kulki autossa aina rouvan kanssa Käkisalme-
sta. Hilkka kertoi, että siitä samaisesta pienestä suloisesta pennusta kasvoi vihainen iso karhu. Se tuskastui automatkoihin ja kerran hermostuksissaan läimäytti jotakin autossa olijaa. Karhun läimäys on aika raju.

Karhulle laitettiin oma huone. Pihassahan oli monia rakennuksia. Huoneessa oli uuni. Ja karhu käyttäytyi kuin Pohjanmaan Häjyt pahimmillaan. Rai-vostuneena se kerran hajotti huoneen uunin. Sen jälkeen karhusta ei nähty eikä kuultu jälkeäkään.

Juhlia ja muita kesävieraita

Reunasilla oli laaja ystäväpiiri ja kesällä maatilalla kävi monia yövieraitakin. Suuri juhla oli heinäkuussa Saaran nimipäivät. ”Paviljongitkin pestiin yltä ja päältä”.

Hilkka kertoi, että lapset tienvarressa katsoivat ihmetyksestä silmät suurina Käkisalme-
sta saapuvia autojonoja. Goltzinkin tulivat ja illan mittaan rouva esitti aarioita, jotka kuuluivat Meskaselle asti.

Kartanostakin tultiin kylään. Rouva **Ljubimov** vieraili usein **Sohvi Musakan** kanssa Meskasella. Ja kerran Hilkka sai lahjaksi hienon silkkilangoista valmistetun myssyn. Rouva Ljubimov neuvoi koneella silkilangoista erilaisia tuotteita myyntiin.

– Sota katkaisi Reunasen kartanon elämän lopullisesti. Ns. ”välirauhan” aikana talvisodan jälkeen kartanossa ei enää tainnut olla sen

Reunasen kartano kesällä 1991. Tämä on kartanon pääovi, johon venäläiset ovat tehneet muutoksia. Kuva: Elsa Kuisma.

Elsa Salpakoski, o.s. Talso, syöttää karhunpentua, joko Ampialan kartanossa tai Reunasen huvilalla Salitsanrannalla vuonna 1930. Kuva: Vuokko Merjanaho, o.s. Salpakoski.

omaa väkeä. **Reino Kukon** vanhemmat **Maria** ja **Matti Kukko** olivat evakossa muonamiesten talossa. Samoin Kuismat ja Kajanderitkin olivat ennen oman saunan valmistumista. Päärakennukseen oli majoitettu suomalaisia upseereita.

– Kartanon puutarhuri Väinö Erha avioitui pyhäjärveläisen **Ester Kukon** kanssa ja sodan jälkeen he muuttivat Joensuuhun. Väinö Erhasta tuli Joensuun seurakunnan puutarhuri.

Saara ja Kalle Reunanen sekä pojat muuttivat sodan jälkeen Mikkeliin.

Kiitokset Hilkka Kosonen ja Elsa Kuisma haastattelusta ja lähettämistänne valokuvista.

Kalervo Meskanen muistoja Reunasen huvilasta

78-vuotias rakennusmestari **Kalervo Meskanen** Jyväskylän Palokasta puolestaan muisteli, että kyllä Reunaset niin sanotun ”välirauhan” aikana asuivat ainakin joitain aikoja tilallaan, vaikka sinne oli majoitettu sotilaita.

Kalervo ja **Reunasen Juhani** olivat hyvät kaverit, naapureina kun elivät. Yhdessä opettelivat lukemaan-kin. Kalervolta hieman helpommin sujui lukeminen ja niin hän opetti Juhania-kin.

Kalle Reunasella oli auto ja silloin ”välirauhan” aikana Juhani tuli kerran taas Meskaselle. Hänellä oli kiireellistä asiaa: ”Isä on läh-

Reunasen huvila takaa, keittiön osan puolelta kuvattuna. Kuva: Elsa Kuisma.

dössä Räisälään ravikilpailuihin, lähde sinäkin Kalervo mukaan”. No, Kalervo-ahan ei tarvinnut enempää houkutella ja niin miehissä mentiin raveihin. Vuosi oli 1943.

Kalervo muistaa myös sen Reunasen valtaisan omenapuutarhan ja viisaan Jeri-koiran. Kartanossa oli **Liisa**-niminen palvelija, jolla oli salainen kirjeenvaihtoystävä. Postimiehelle Liisa oli vannottanut, että hänen kirjeensä on annettava hänelle henkilökohtaisesti. Postimies antoi kirjeen Jerille ja käski viedä sen Liisalle. Ja kaikkien ihmeeksi Jeri vei aina kirjeet postimiehen ohjeiden mukaan Liisalle. Jeri oli hyvin luo-

tettava, ei kertonut kenellekään, mistä Liisan kirjeet tulivat.

Kalervo on käynyt useita kertoja Karjalassa. Hänen kotonaan asuu mm. pietarilainen autonkuljettaja. Kotitaloon on tehty väli-seiniä. Huoneet oli jaettu niin, että jokaiseen huoneeseen jäi ikkuna. Ja monta perhettä siellä asui. Ihan ystävällisiä ja asiallisia ihmisiä ne uudet asukkaat olivat. Antoivat rauhassa katsella paikkoja. Pihapiirissä oli Vihtori-veljen suksiyrityksen talo. Sen olivat venäläiset maallanneet siniseksi.

Viime vuonna hänellä oli matkassa erittäin kielitaitoisia sukulaisnuoria. Nyt

olivat olot kotiseudulla muuttuneet täysin. Reunasen huvilan oli ostanut joku rikas venäläinen ja alueelle ei ollut enää mitään asiaa.

Kalervo ja nuoret kulkivat Matiskalan puoleista laitaa pitkin Reunasille. Yhtäkkiä sieltä hyökkäsi koira kiinni housunpuntiin. Samassa vastaan tuli kaksi siviilipukuista miesvartijaa kysyen, millä asioilla kulkijat ovat. Yksi nuorista osasi venäjää ja selitti, että tämä iäkäs pappi on lähtenyt täältä 1944 ja katselee kotimaisemiaan. Siinä lähellä oli pöytä ja penkki ja vartijat kehottivat kylä ystävällisesti istumaan penkille, mutta eivät poistuneet.

– Eihän ne meitä karjalaisia vahdi ja pelkää, että me jotain varastaisimme. Omiaanhan ne vahtivat ja niiden vahtimiseen yksi mies ei riitäkään, totesi Kalervo Meskanen.

Hän jatkoi, että ”jotenkin jäi kuitenkin ikävä maku, ettei tee mieli enää sinne matkustaa”. Vahtikoot siis rauhassa pyssyjen ja koirien kanssa toinensa.

SALME RINTALA

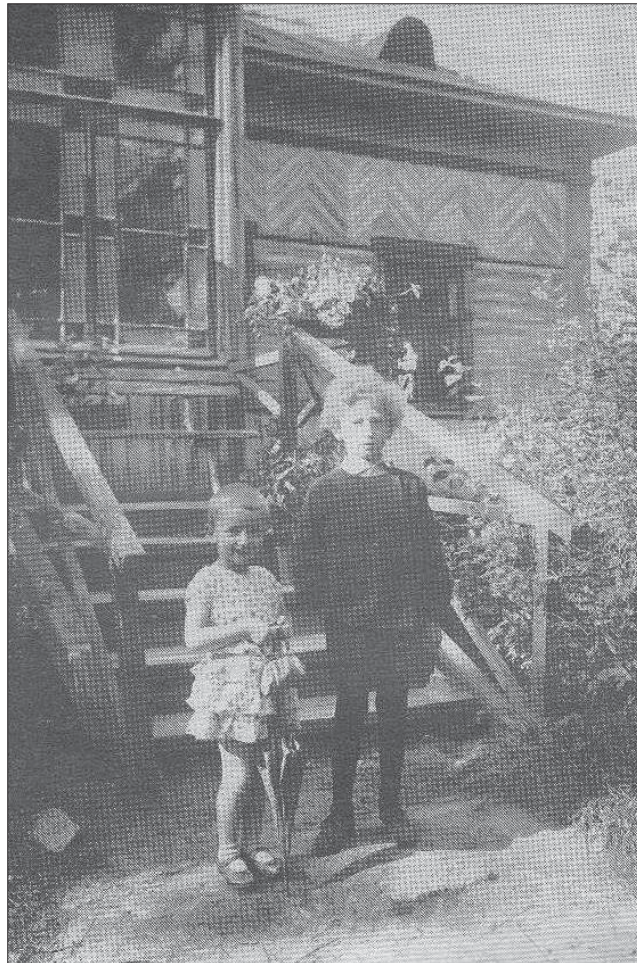

Meskasen perheen pihapiirissä oli perheen vanhimman pojan, Vihtori Meskasen suksiverstas ja koti.

Reunasen huvilan lähinaapuri Juho ja Anne Meskasen talo vuonna 1943. Edessä perheen nuorin poika Kalervo kitkee ruohoja, takana sisko Hilka. Kuvat otti Reino Kukko.

Goltzin perhe Salitsanrannalla

Valentina ja Vetseslav.

Selma Kartanon tallettamassa valokuvassa nähdään nurkkaus **Boris** ja **Sofia Goltzin** omistamasta talosta Salitsanrannalla. **Selma Pitkänen** on ollut perheessä palveluksessa alle rippikouluiässä ja kuvat ovat hänen albumissaan säilyneet näihin asti.

Kuvassa oleva talo on kaikkien neljän Goltzin lasten syntymäkoti. Boris Goltz elää edelleen Lahdessa, mutta hänen vaimonsa Sofia, o.s. Nitsch, kuoli 23.5.1974. Lapset ovat kaikki elossa.

”Kuvassa oleva tyttö on sisareni **Valentina** noin neljän vuoden ikäisenä”, kirjoittaa Daniel Goltz Tampereelta. Sisareni asuu nykyään Tukholmassa. Kuvassa oleva poika on nuorin veljeni Vetseslav (Vesa). Nykyisin hän on varakonsuli ja asuu Espoossa”, kertoo vesilaitoksen hoitaja Daniel Goltz Tampereelta.

Pyhäjärvi-lehden lehtileike on vuodelta 1981.

Nikolai ja Valentina.

Kirjat

Sotien jälkeen vuonna 1940 ja 1944 menetetyille alueille jäi lähes 60 apteekkia. Ne kaikki saivat siirtyä Suomen nykyisten rajojen sisäpuolelle. Ensimmäiset ns. siirtoapteekit saivat uudet sijoituspaikkansa 70 vuotta sitten 20.6.1940.

Karjalaisten ”evakkoapteekkien” tarinaa voi lukea vastavalmistuneesta kirjasta ”Menetetyt apteekit; luovutetun alueen lääkehuolto keskiajalta vuoteen 1945”. Kirjan on tehnyt apteekkiineuvos **Marcus Olli**.

Hän on kuvannut runsaaseen arkistomateriaaliin, kirjallisuuteen ja haastatteluihin perustuen apteekkien syntyhistoriat ja vaiheet 1500-luvulta jatkosodan päättymiseen asti. Kirja on paitsi siirrettyjen apteekkien historia, myös kiinnostava kuvaus apteekkeista menneinä aikoina.

Alueen vanhin apteekki sijaitsi maistraatin perustamana Viipurissa.

– Viipurista on kirjoitettu paljon, mutta apteekkeista vähän – kuten pitäjähistorioissa yleensäkin apteekit ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta sivuutettu hyvin lyhyillä maininnoilla, toteaa Marcus Olli.

Tästä johtuen tuoreen kirjan merkitys on suuri. Kirjan loppupuolella on myös matrikkeli, johon on koottu kaikkien luovutettujen alueen apteekkarien saatavissa olevat tiedot, suurin osa valokuvien kera.

Talvisodan aikana apteekkien kohtalot muodostuivat hyvinkin erilaisiksi.

– Osa poltettiin suomalaisten toimesta, osa venäläisten. Osa tuhoutui pommituksissa kokonaan, osa vain osittain. Osa apteekkeista säilyi vaurioitua ja viimeiset evakuoitiin vasta rauhan tultua maaliskuussa 1940. Apteekkien henkilövahingot jäivät yllättävän pieniksi; vain Viipurin Asema-apteekissa kuoli kaksi työntekijää Viipurin ensimmäisessä suurpommituksessa 1.12.1939.

Kirjan koko on 491 sivua, mukana yli 100 apteekkikuvaa.

Tiedustelut
MARCUS OLLI,
puh. 06-5571084,
0500-574 284 tai
olli@japo.fi

Vuoden 2011
Vpl. Pyhäjärvi-
juhlat
SASTAMALASSA,
järjestäjänä
Vammalan
Karjalaiset

Kaksikymmenvuotisjuhlamatka Karjalan kannakselle ja Pietarin Levashovoon joukkohaudoille puhutteli

Nyt on takana jo kaksikymmentä vuotta matkoja kotiseudulle Pyhäjärvelle ja sen ympäristöön. Tänä kesänä lähdimme matkaan Huittisista neljäkymmenen hengen voimia, mukana ilahduttavasti myös nuoria. Olimme autonkuljettaja **Pasi Santalahden** ja apukuljettaja **Henri Lehmuksen** turvallisissa käsissä.

Santalhti kertoi alkuun matkan ohjelman, sitten rupesimme laulelemaan **Rauno Huppusen** johdolla. Matkalaisia tuli kyytiin reitin varrelta, matkanjohtaja **Lea Pihon** nousi autoon Riihimäeltä tuoden mukanaan pussillisen Pyhäjärvi-paitoja, jotka tekivät kauppansa. Tullimuo-
dollsuuksista selvittiin nopeasti ja matka jatkui kohti Pyhäjärveä. Tietenkin poikesimme jo tutuksi käyneelle Mannerheim-linjalle Muolaan järven rannalle ja sitten ajelimme Noitermaahan piknikille. Ennen majoittumista Musakalle poikesimme Pyhäjärven sankarihaudalle laskemaan kukkalaitteen. Lauloimme Veteraanin iltahuudon ja Suvivirren. **Elli Marjamäki** lausui Eino Leinon Legendan ja minä Harmaahapsen.

Aamulla lähdimme Valamon luostariin kotipaikkani Sortanlahden kautta Käkisalmeen, sieltä kantosiipialuksella Valamoon. Valamon saari on yhdeksän kilometriä pitkä ja kuusi leveä; kaikkiaan Valamolla on 53 saarta. Asukkaita saarella on noin kolmesataa, puolet heistä munkkeja, kertoi oppaamme **Antti Musakka**. Saarella on 1800-luvulta kuuluisa alakirkko, yläkirkko on kunnostettu ja restauroitu 500 taiteilijan voimin kuuden vuoden aikana. Kirkossa palavat jatkuvasti tuohukset päivällä, kahden istuttavassa tuolissa istuu yksi tai kaksi mummoa, riippuen tilaisuudesta. Ylä- ja alakirkossa on aidot ikonit. Piispan paikka on keskellä kirkkoa.

Palatessamme Käkisalmeen ajelimme Leninin aikaista, kunnostettua tietä. Uusikirkko, Kivennapa, Kanneljärvi, Porsaanmäki ja Kiimajärvi, jossa on Venäjän pääministeri **Putinin** kesäpaikka kauniilla paikalla järven tuntumassa. Kovin lähelle emme päässeet, siellä oli vartija. Ajelimme edelleen Musakanlahti, Tiitua, Haidermaa. Sakkolan kirkolle on kaksitoista kilometriä. Kiviniemen kosken

ja Suvantojärven vedet laskevat Laatokkaan. Metsäpirtti on Laatokan rantapiitä. Sitten Musakalle ilanviettoon, jossa päivällinen, sauna ja Pyhäjärven vilpoiset laineet odottivat.

Seuraavana päivänä oli Pietarin vuoro. Kohti Levashovoa, oppaana edelleen Antti Musakka. Pietari on Suomenlahden rannalla kuusisataa vuotta vanha, asukkaita kuusi miljoonaa. Pyhäjärveltä on sinne matkaa noin 150 kilometriä. Lisäkin kirkkoa rakennettiin 40 vuotta ja Talvipalatsikin on näkemisen arvoinen.

Tulimme Kuolemanlaaksoon Inkerin maa-alueelle Viipurinlahdelle. Pietarin eteläpuoleista rajaa tie kääntyy oikealle Kivennavalle; me ajelimme Pietarin kaupungin laitamilla, ja käännymme kohti itäistä hautausmaata. Tulimme entiselle Suomen ja Neuvostoliiton rajalle, Suomenlahti näkyi puitten lomassa ja Terijoen hiekkarantaa.

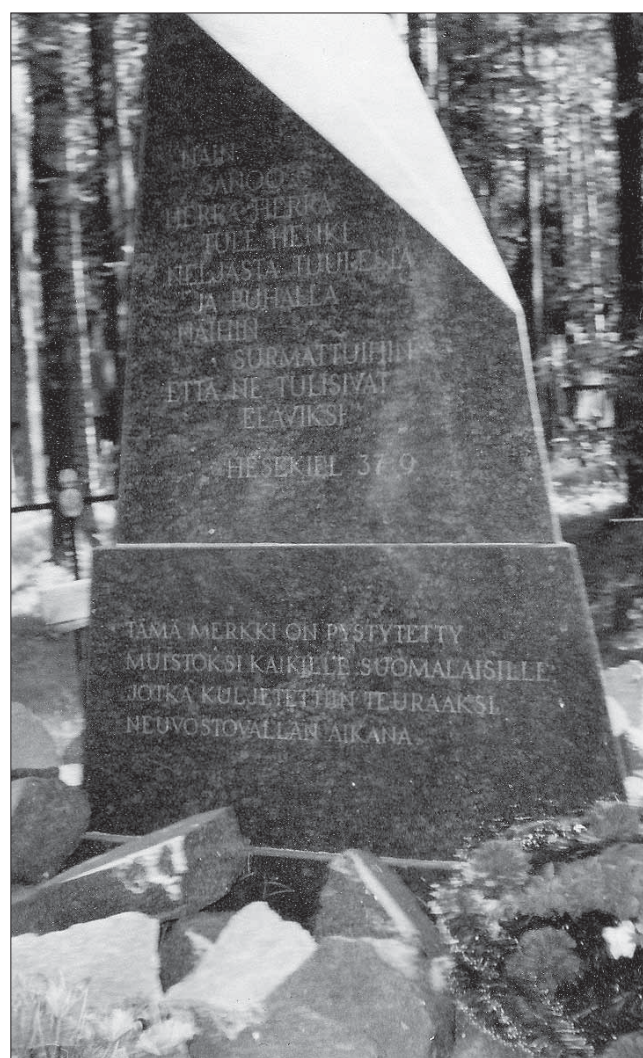
Saavuimme Levashovon muistohautausmaalle, sitä ympäröi ukrainalaisten rakentama vihreä aita ja rautaportti. Huutavan ääni korvessa: Edessä patsas muistoksi siitä, että noin

46900 ihmistä on teloitettu Pietarin keskustassa ja tuotu tänne useisiin joukkohautoihin. Ammuttu nis-
kaan, ruumiit tuotu kuorma-autoilla Pietarista, entisestä Leningradista. Muistohautausmaa on otettu käyttöön vuosina 1937-1938, paljon syyttömien muistokiviä ja valokuvia yksin ja ystävien seurassa. Siellä on monen maan kansalaisia ja muistopatsaita, viirejä puitten välissä. Museo, jossa valokuvat kertovat tuskasta ja sanomattomasta kaipuusta.

Paikalle johtaa leveä päällystetty tie ja levähdyspaikkoja aina pienen matkan päässä. Katsomisen arvoinen paikka – kannattaa käydä. Pois lähtiessä lausuin Valeri Brjusovin (1873-1924) neuvostolyriikkaa Suomen kansalle. Apostolien teot 4:20. Mutta me emme voi olla puhumatta siitä, mitä olemme nähneet ja kuulleet.

Kotiin palattua tuli sellainen tunne, että olen palannut pitkältä matkaltani. Kiitos kaikille matkalla mukana olleille. Vieläköhän ensi vuonna?

SUOMA SAARINEN
Korpilahti

Levashovo: Tämä merkki on pysytetty muistoksi kaikille suomalaisille, jotka kuljetettiin teuraaksi neuvostovallan aikana.

Konevitsassa tänä kesänä

Tällä kerralla Konevitsa-laiva ei kuljekaane. Luostarin kalastajamunkki tuo meidät moottoriveneellä turvallisesti perille. Ihmeellinen rauha tulee Konevitsan rannassa vastaan. Ei muuta kuin tekemään vuodetta hotellihuoneeseen ja nukkumaan pitkän matkan jälkeen.

Aamulla kirkossa venäläisten joukossa Isä Meidän kohoo korkeuksiin. Luostarin johtaja eli igumeni Aleksandr laulaa kuorossa muiden mukana. Olen erittäin kiitollinen, että olen taas tullut Konevitsaan, sen palveluksiin, sen luontoa ihailemaan.

Polku kutsuu saarikierrokselle, kuusten takaa löytyy Hevoskivi. Maalliset murheet unohtuvat. Pyhä Arseni on karkoittanut pahat henget, kiven päällä on tsasouna. Pyhät katsovat levollisina ikoneistaan tsasounan seinillä. Että vielä viipyisin hetken Hevoskiven luona, saniaiset, kotkansiivet, ottavat kuin kädestä kiinni. Hyttysparvi pyörii ympärillä. On paljon siivekkäitä olentoja, enkeleitäkin, vaikka en näe niitä.

Kävelen hiekkasärkän päähän asti. Laatokka hengittää vierellä äänekkäästi. Mikään ei särähdä, sodanaikaiset romut eli Stalinin urut eivät enää soi. Hiekkasärkän päässä käy ristiaallokko, vastakkaiset aallot tavoittelevat toisiaan. Laatokan vesi on epätavallisen korkealla. Kauniita kiviä löytyy silti kuin pesä munineen hiekkavallin takaa. Lokit kaartelevat hiekkasärkän yläpuolella, mutta kyyhkynen, Pyhä Hengen vertauskuva, löytyy Jeesuksen kädestä Konevitsalaisen Jumalanäidin ikonista ja pyhän Nikolaoksen tsasounan katosta.

Kupoleissa leijuu utupilvi, autereessa on viestejä. Meistä pidetään huolta. Nähdään taas, Konevitsa!

PÄIVI VIROLAINEN

Tilintarkastaja tutustui Pyhäjärveen

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön tilintarkastajana on vuodesta 1989 lähtien toiminut merkonomi HTM **Jukka Kangasperko** Huittisista. Kuittien ja pöytäkirjojen perusteella Jukka on vuosittain tarkastellut mitä säätiössä tapahtuu. Nyt ensimmäisen kerran hän osallistui Huittisten Lähivakuutuksen hallituksen kesämatkalle Karjalaan ja matkan yksi tutustumiskohde oli kirkonmäen muistomerkit. – Hyvässä kunnossahan täällä muistomerkit ovat, tuumailee Jukka sankarihautausalueen muistomerkin vieressä. Kuva: Hannu Korpela.

Vanhat palstat puhuvat

Vpl. Pyhäjärvi-lehti 50 ja 25 vuoden takaa
Kooste: Reino Äikiä

22.elokuuta 1960: Juhlakansaa 2300 henkeä

Päiväjuhla alkoi Lauttakylän urheilukentällä kello 14.00 ja oli siihen saapunut 2300 henkeä pyhäjärveläisiä ja paikkakunnan väkeä. Ohjelman aloitti Kiikan torvisoittokunta soittamalla T. Sillanpään johdolla ”Karjalaisten laulun”, jonka jälkeen herastuomari Matti Viskari lausui juhlakansan tervetulleeksi. Pyhäjärven entinen kirkkokuoro lauloi M. Toiviaisen johdolla. Juhlassa esiintyi myöskin Huittisten Mieslaulajat, taiteilija Eino Hytynen esitti lausuntaa, juhlaesitelmän piti maisteri Pentti Pulakka. Juhlapuheen piti kenraali Aarne Sihvo ja kunnan tervehdyksen toi maanviljelijä Heikki Kirra. Lopetajaispuheen piti Nestori Kaasalainen.

Juhlan väliajalla juhlapuhuja kenraali Aarne Sihvo asetui valokuvaan pyhäjärveläisten miesten keskelle.

23.8.1985

25 vuotta sitten pidettyjä onnistuneita juhlia selostettiin hyvin tarkoin lehdessä. Juhlilla tavattiin myöskin tuttuja vuosikymmenienkin takaa. Ehkä tapaamisen iloa parhaiten kuvastaa lehdessä julkaistu Hannon pakina ”Muistatsie viel”.

Muistatsie viel

”Muistatsie viel?” hän sanoi ja katsoi minua. Hyvännäköinen nainen, arviolta keski-ikäinen, jonka pukeutuminen ja silmämekki kertoivat hyvästä mausta.

Nuo silmät olen nähnyt, ajattelin, ja aloin mielessäni kelata aikaa taaksepäin. En päässyt tarpeeksi pitkälle kun hän sanoi: ”Mie uon Eila.”

Eila?

Oi Eila Eila! Oi Eila Eila!

Tottahan toki muistan. Muistan sen kuutamoihin. . . Muistan tähtisilmäsi ja persikkapöytäsi. Muistan ruusunpuhauksesi. Muistan, miten poskieni kuumotti ja sydämeni jyskytti. Miten änkytin enkä keksinyt mitään järjellistä sanottavaa. Ihan kuin nuori Werther. Kylä Goethe tunsu nuoren miehen tuskat ja tunteet.

Muistan myös seuraavan sunnuntain, jota odotin kuin pikkupoika joulua. Edellisenä yönä näin unen, unessa käärme kiemurteli edessäni. Taisi olla ihan kyykkäärme. Kysyin piika-Liisalta, jotta mitähän mahtaa käärmeen näkeminen unessa tietää? Hän omisti nimittäin egyptiläis-kaldealaisen unikirjan ja selaili sitä harva se aamu, kuten olin huomannut.

”Sehän tietää syntyinlaanekemusta,” hän sanoi. ”Johan se sanotaan raamatunhistoriasa.”

HANNO

Murteesta ja muustakin

Valkeamäki itsenäisen Suomen alkuaikojen asutuspoliittisena luomuksena poikkesi asukkaistensa puolesta Pyhäjärven muista kylistä. Kyläkuvassa ei ehkä ollut mitään erityistä, mutta omakeimaisuuden voi havaita korvillan, jos alkoi haastella asukkaiden kansa.

Aaretti Salonen Kähön-suolta saattoi olla kylän harvasanaisiin tai ainakin selalaiselta vaikuttava. Hän oli verenperinnöltään perihämäläinen ja olemukseltaan juuri sellainen, jommoiseksi hämäläinen traditionaalisesti luonnehditaan: rauhallisesti harkitseva, hitaahkon puherytmin omaava juureva talon asuja, armotoman kova työn puurtaja, samalla huumorintajuinen ja älykäs mies. Hän ja isäni, nastolalaiset serkukset, erottuivat ympäristöstä väärentämättömän ja elämänsä loppuun säilyttämänsä Hollolan seudun murteen vuoksi. Kähön-suolla sitä saatiin kuulla myös **Sinkin** ja **Heinosen** perheissä, joiden emännät olivat Aaretin ja isäni sukua.

Näin Valkeamäessä sijait-

si muuhun Pyhäjärveen nähden erikoinen Hollolan seudun l-murteen irreden-ta. Kotiini kehittyi varsinainen murteiden Babel. Äitini puhui Hausjärven seudun r-murretta, jonka omaksuivat muut pojat paitsi **Selim**, joka oppi ympäristön kielenkäyttönsä. Esimerkin ottaakseni: jos Koivukankaan ruokapöydässä oli keittopata, niin äiti ja viisi poikaa ottivat keittonsa parasta, isäntä palasta ja vain Selim paikallisittain oikeoppisesti paasta. Tämä linja säilyi, vaikka **Korhosen Eemeli** ja kumppanit Pyhäkylän kielipesulassa edellyttivät padasta ammentamista.

Kokonaisuutena kylä olisi ollut murteiden tutkijalle aarrea, koska sen karjalainen asujaimisto oli Kannaksen eri paikoilta, joutokassa Savon puolesta tullut **Reinikaisen Aatu** hausjärveläisine emäntineen. Oli väkeä Raudusta, Valkjärveltä, Käkisalmesta, Inkeristä asti. Jos ei 1930-luvun ensi vuosina ollutkaan leipää leveästi, niin sitä enemmän oli kielen rik-kautta kylvämättäkin kasvamaan.

Kähönsuollakin aloitti varhain kirjoittelunsa **Veikko Orpana**, poikkeuksellisen lahjakas nuorukainen, joka joskus pistäytyi Kalenkartanossakin. Hän kirjoitti tuolloin romantiikan näkökulmaa tyydyttäneisiin viikolehtiin, joita olivat ainakin Sirpale ja Nyyrikki. Veikon yllätykseksi äitini tunnisti jonkin tuotteen sisäl-lön nojalla hänet nimimerkin takaa. Sattui muuten olemaan Aaretti Salonen, jonka hän ensimmäisenä Kähönsuolle tullessaan tapasi. Tämä toivotti Veikon nojalla hänet tervetulleeksi Aaretin huumoriin sopivalla lauseella: ”Kuolee sitä nälkään muuallakin kuin täällä”. Kokonaan pellottomat Orpanat aloittivat elämäänsä kylässä todella matalalta asuen ensi talven tilallaan maakuopassa.

Veikostahan sukeutui myös kuva- ja veistotaiteilija. Hänen elämänsä ajattellessa joutuu kysymään, eikö Kannakselta tai mikseipä koko luovutetusta Karjalasta voisi saada aikaan sen tapaista elämäkerrastoa, jollainen on olemassa ainakin Etelä-Pohjanmaalla. WSOY:n Karja-

lainen elämäkerrastohan keskittyy muutamaa harvaan henkilöön.

Aiheeseen palatakseme: paikallismurteeseen sisältyi arvoituksia, jotka ratkesivat vasta ajan oloon. Kun oli ujo, ei kehdannut kysyä, jos ei ymmärtänyt. Mikä oli metla, sulani, marhaminta, sarrain tai uhvatta – noin esimerkiksi. Oli tietysti koko joukko muitakin outouksia hämäläismurteisen kodin kasvatin korvassa. Ennen pitkää arvoitukset ratkesivat, ja omaan kielenkäyttöön istuivat ”mie ja sie ja myö molloot”.

Erikoista on ollut havaita, että koulun ja oman opetustoimen yleiskielen käyttöön tottumattomana-kin omaan ilmaisuun palaa aivan huomaamatta pyhäjärveläisiä piirteitä, kun tapaa entisiä kyläläisiä tai kou-lukavereita. Lapsuuden ajan kotiseutu pitää pojastaan kiinni ja lähettää näin terveisiään vuosikymmenten takaa.

ERKKI
LEHTINEN

Hannu Musakka mukana uuden levyn teossa

Juukalaisin voimin aikaansaatu CD-levy ”Keveästi Karjalasta” valmistui kesällä. Erikoisuutena levyllä on kap-pale nimeltä Jäi sydämeni Karjalaan, **Lauri Jauhiais**en viimeisimpiä, ellei peräti viimeisin sävellys juukalaissyntyisen kuplettimestari **Eino Kettusen** sanoituksiin.

Kappaleen syntyhistoria on kuitenkin varsin erikoi-nen. **Jorma Ikävalkon** ollessa levyttämässä v. 1951 Joensuun Elliä, paikalla oli kuplettimestari Eino Kettusen lisäksi Lauri Jauhiaiainen. Tällöin Jauhiaiainen oli sanonut Kettuselle, että ”saisit sie kirjoittaa miullekin tekstejä, kun muillekin teet!”. Kettunen oli luvannut, lupauksensa pitänyt, muttei ollut muistanut lähettää koskaan sitä tekstiä Jauhiaiselle. Eino Kettunen kuoli v. 1964. Elettiin 2000-luvun alkua ja Jauhiaiainen syntymäpäivähaastattelussaan oli tuonut julki sen, ettei ”Kettunen lupauksistaan huolimatta ole lähettänyt tekstiään sävellettäväksi”.

Haastattelun luettuaan eläkkeellä oleva maaninkalai-nen opettaja ja Kettusen kirjallisen perinnön talteensaan-nut **Kauko Ratilainen** soitti välittömästi Jauhiaiselle ja kertoi saaneensa mm. laulun tekstit Jäi sydämeni Karja-laan -kappaleeseen. Jauhiaiainen sitten olikin joutunut lupauksensa lunastamaan ja sävelsi kappaleen. Levyn toteuttamisesta, studioäänityksestä ja musiikista vastaa **Mika Tarkkonen** yhteineen. Levyllä on kaikkiaan 11 kappaletta Villiruususta tämän päivän hitteihin.

Tämä kappale Jäi sydämeni Karjalaan on levyllä, kaavilaistuneen ja karjalaista syntyperää olevan laulajan, **Hannu Musakan** tulkitsemana ja samalla Lauri Jauhiai-sen sävellyksen ensilevyttäjänä Suomessa. Levyllä on kaikkiaan kuusi laulajaa: **Hannu Brelo**, **Niina Juntunen**, **Susanna Laaksonen**, **Liisa Kukkonen**, Hannu Musakka ja **Heimo Pylkkänen**. Levyä on saatavissa laulajilta suoraan sekä kuultavissa ja toivottavissa Ylen radiokanavilta sekä lukuisilta paikallisradiokanavilta lähiaikoina. Pyhäjärveläisiä juuria omaava Hannu Musakka esittää levyllä myös kappaleen Saarenmaan valssi.

Karjalaiseen sävellyskisaan tuli yllätysmäärä lauluja

Karjalaisseurojen Tampereen piirin julistamaan karja-laisten laulujen kilpailuun on tullut ennätysmäärä tarjokaita. Kilpailuun on lähetetty peräti 276 uutta sävellystä. Voittajat julkistetaan Tampereella lokakuussa.

Kotikokin kertomaa

Tuomon lammaskaali

Lammaskaalia kannattaa tehdä n. 0,5-0,8 l ruokailijaa kohden. Isossa kattilassa valmistettuna se maistuuakin paremmalle. Ylimääräinen keitto voidaan lämmittää seuraavana päivänä, tai keitto voidaan pakastaa. Itse teen keittoni tähän tapaan:

- laita isoon kattilaan (n. 10 l) noin litra vettä
- 3-4 pieneksi silputtua sipulia
- 3-4 kuorittua porkkanaa pilkkottuna
- 2-3 kg tuoretta tai sulatettua pakastelammasta pilkkottuna noin 2 cm kertaa 2 cm kuutioiksi. Poista kalvot, jänteet ja suurimmat rasvat, laita luut kattilaan mausteeksi
- kuori ja pilko valkosipulia runsaasti makusi mukaan
- lisää ainekset kiehuvaan veteen
- lisää mausteita: aromat, sitruunapippuri, muutama kasvisliemi- ja lihaliemikuutio yms. makusi mukaan
- lisää vettä tarvittaessa, niin että lihat peittyvät
- anna kiehua hiljaisella tulella n. 3 h
- poista luut, kuori lihat kattilaan
- paloittele kaalia, sipulia ja porkkanaa kerroksittain kattila täyteen
- keitä välillä hämmäntäen n. 2-3 tuntia, että kaali on aivan pehmeää
- tarkista suola ja mausteet

Kaali antaa keitokseen tarvittavan nesteen. Pidä keitos vähänesteisenä muhennoksena. Tarjoile lammaskaali höyryävänä leivän ja mietojen juomien kanssa. Isosta kattilallisesta riittää isommallekin porukalle.

Äitini ohje kaalin keittoon oli: ”Kaalin pittää olla niin kystä, ett sitä voip vaik pilli läpi syyvää”. Hyvää ruokahalu!

TUOMO HINKKANEN

Evakkovaellus Urjalassa oli kunnianosoitus kotinsa menettäneille

Urjalan Karjalaiset ry ja Evakkolapset ry yhdessä urjalalaisten yhdistysten kanssa järjestivät evakkovaelluksen 10.07.2010. Retki järjestettiin nyt 4.kerran.

Evakkovaellus on kunnianosoitus kotinsa jättämään joutuneille evakoille, ja tunnekokemuksen luominen kotiseudun menetykseen.

Meitä täältä Vammalan Karjalaseurasta lähti seitsemän henkilöä **Pertti Hakasen** kuljettamana ja puheenjohtaja johtaja **Pekka Salosen** luotsaamana muistelemaan ja kokemaan evakkomatkan tunnelmia. Meistä kolmelle tämä retki oli vanhan kertausta, sillä olimme jo kaksi kertaa tehneet ihan oikeasti evakkomatkan.

Lähtö tapahtui Urjalan asemalta. Siellä olikin jo tunnelmaa, haitari soi, ja sotamiehet lauloivat.

Järjestäjien toivomus oli, että vaatetus olisi evakkoajan aikuista, mutta muukin käy. Yllättävän paljon oli sodanaikuisen näköistä vaatetusta löytynyt. Kaikenlaista muutakin rekvisiittaa nähtiin seinältä kaapatusta riijystä vanhaan turkkiin ja kapsäkkiin.

Retken suojelijana oli professori **Laila Hirvisaari**, ja hän lähetti lämmenhienkisellä puheellaan ”evakot” matkaan.

Traktoria ja upseerismiestä seuraten joukko lähti talvaltaamaan seitsemän kilometrin matkaa. Mukana kolonnassa oli pyörillä matkaan lähteneitä, lapsia kuljetettiin käsikärryissä, ja oli pa yksi ratsastajakin mukana matkassa.

Järjestäjien toimesta oli sotilashenkilöitä ohjailemassa evakkoja, saatiinpa kulkupakin, mikä oikeutettiin kulkemaan sotilasalueen läpi. Meidän piti varoa desanttia, joka oli pudottanut laskuvarjolla polkumme lähelle.

Vaaroista selvityämme pääsimme muonituspistee-

Mukana lapset ja omaisuus kuin silloin ennen. Kuva: Pekka Salonen.

Sotapoika ja lääkintälöytö turvasivat matkanteon. Kuva: Pertti Hakanen.

seen, mistä saimme vettä sekä mehua. Päivä oli hyvin kuuma, joten juotava oli hyvään tarpeeseen.

Muonituspisteissä oli ensiapuhenkilökuntaa paikalla, ja varmasti joku joutui heihin turvautumaankin.

Vaikka matka oli niinkin pitkä, ja meistä monet jo ikääntyneitä, meni matka kuitenkin aika nopeasti haastellen ja kysellen ”mistä oot”. Nauru raikui, ja jotkut virittelivät lauluja matkan aikana.

Perillä Urjalan kirkolla oli kenttälounas: hernekeittoa leivän ja juotavan kera. Kylä se maistuihin hyvältä.

Vaellus päättyi Urjalan kirkon sankarihaudalla tunnellaiseen kenttähartauteen.

Ihmetellä pittää, kui ihmme hyväst hyö olliit kaikki järjestäneet, jot suurkii-tos sinn Urjalaa kaikill järjestäjill.

IRJA KÄRKI
o.s. Hanski Pyhäjärveltä
evakko vuosimallia 1939

Vammalan Karjalaseuran evakot vasemmalta lukien Marja Salonen, Pekka Salonen pj, Pertti Hakanen, Katri Pajunen, Helga Mäkelä, Irja Kärki ja Ritva Heikkilä. Kuva: Päivikki Ristniemi.

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärviskerhon syksyn ensimmäinen kokoontuminen on ke 1.9.2010 klo 13, Koulukatu 12 Tampere. Kahvittelun lomassa kerrataan kesän kuulumiset, pidetään arpajaiset ja suunnitellaan tulevaa. Tervetuloa!

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon syyskauden avaus Seija ja Antero Pärssisellä, Kiviniementie 424, 17120 PAIMELA, torstaina 02.09.2010 klo 15. Lähtö Lahden torin viereltä klo 14.30. Katsellaan kesäisiä kuvia Pyhäjärveltä. Tervetuloa!

Suoniemen Raittiusseura ry. ent.Noitermaan Raittiusseura 100 vuotta. Juhlistamme merkkivuotta kirkkokonsertilla ja kakkukahvilla Siuron kirkossa 12.9.2010 klo 15.00. Esiintyjinä Pinsiön mieskuoro ja Luhalahden lapsiryhmä. Olet lämpimästi tervetullut mukaan juhlaamme! -Johtokunta.

MITÄ TEILLÄ SYÖDÄÄN?

Kirjoita sinäkin ruokamuistoja, anna reseptejä ja uusia makuja Vpl. Pyhäjärvi-lehden lukijoille Kotikokin kertomaa -palstalla.

Kauvatsan juhlissa **SILMÄLASIT** löytyivät seuratalolta. Silmälasit saa periä oikean kotelon perusteella. Tiedustelut: Hannu Pruuki Mansikkatie 34, 32920 Kauvatsa 0400 945 252 hannu.pruuki@nic.fi

UUDET PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖN KOTISIVUT

löytyvät osoitteesta:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio
Vanhoja sivuja ei enää päivitetä.

Myydään uuden veroinen Vuorelma Oy:n naisten **Pyhäjärven kansallispuku**, koko 38, hameen pituus 82 cm, vyötärö 74. Hp. 400euroa/tee tarjous. Tiedustelut puh. 050 3237770, sp:kirsileena.karppinen@gmail.com

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunisti Vpl Pyhäjärveä**, osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: larjava@gmail.com tai 050 3425027 Saatavana myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja

Pyhäjärvi-lehden seuraava numero ilmestyy syyskuussa, aineistojen pitää olla toimituksessa **VIIMEISTÄÄN pe 10.9. 2010 mennessä.**

vpl. Pyhäjärvi

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasemantie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Antero Pärssinen, Salme Rintala ja Marjo Ristilä-Toikka.

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja Rautasemantie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 23%

